

De politie bedreigd

Een kwalitatief onderzoek naar de gevolgen voor het welzijn van de
politiefunctionaris en diens gezin

- Masterthesis -

In opdracht van:	Regiopolitie Groningen
Stagebegeleider:	Henk Dijkstra
Student:	Jessica van den Berg
Studentnummer:	3330427
Docent begeleider:	Pretty Liem
Tweede beoordelaar:	Ruud Abma
Datum:	7 juli 2011

Voorwoord

Voor u ligt het onderzoeksrapport dat ik heb geschreven tijdens mijn stage bij de Regiopolitie Groningen. Bijna vijf maanden geleden begon ik daar met mijn onderzoeksstage, als afronding van mijn studie Arbeid, Zorg en Welzijn aan de Universiteit Utrecht. De stage, en het nemen van een kijkje binnen de organisatie, heeft me veel inzicht gegeven. Zowel in het doen van onderzoek als in het politiewerk in de praktijk. Ik heb bijvoorbeeld een aantal bijeenkomsten bijgewoond die in het teken staan van de bestrijding van agressie en geweld tegen politiemensen zoals vergaderingen van de projectgroep *Veilige Publieke Taak*, het *congres Agressie, Geweld en het politiewerk* en ik ben bij een aantal rechtszaken geweest. Tijdens mijn stage werd de Regiopolitie Groningen echter geconfronteerd met een groot drama. Op 13 april vond in het Groningse Baflo een schietpartij plaats waarbij een 48-jarige politieagent, één van mijn collega's werd hierbij doorgeschooten. De gevolgen van dit drama voor de organisatie waren en zijn enorm. Dat merkte ik ook doordat er tijdens de interviews veel over dit incident werd gesproken. Men was gechoqueerd. Later begreep ik dat dit de eerste keer was voor het korps Groningen dat er een incident heeft plaatsgevonden waarbij een agent om het leven is gekomen door agressie en geweld tijdens het werk. Op zo'n moment besef je, net als de geïnterviewde politiemensen, dat het beroep van politieagent enorm risicovol kan zijn. Ik heb dan ook ontzettend veel respect voor alle politieagenten die, ondanks alle agressie en geweld waar ze mee te maken hebben, toch weer elke dag de straat op gaan om aan een veilige en leefbare samenleving te werken.

Ik wil iedereen bedanken die mee heeft geholpen om dit onderzoeksrapport mogelijk te maken. Ten eerste wil ik alle participanten bedanken voor hun motivatie, eerlijkheid en openheid tijdens de interviews. Mede dankzij al hun input heb ik dit rapport kunnen schrijven. Verder wil ik mijn collega's Michiel Nanninga, Sientjo Ezinga, Maarten Post en mijn stagebegeleider Henk Dijkstra bedanken. Zij hebben mij de kans heeft geboden om dit onderzoek bij de Regiopolitie Groningen uit te voeren en mijn stukken gelezen. Daarnaast heb ik erg veel steun gehad aan mijn stagedocent Pretty Liem en alle studenten van mijn projectgroep Human Resources Management, door alle goede feedback die ik heb gekregen. En tenslotte wil ik mijn familie en vriend bedanken omdat zij mij altijd hebben gesteund en met me hebben meegedacht. Dank jullie wel!

Jessica van den Berg

Groningen, juli 2011

Samenvatting

Dit kwalitatieve onderzoek is tussen 7 februari en 1 juli 2011 uitgevoerd in opdracht van de Regiopolitie Groningen. Het doel van dit onderzoek is een beschrijving te geven van de invloed van persoonlijke bedreigingen van een politiefunctionaris bij de Regiopolitie Groningen op het welzijn van de politieagent en diens gezin, teneinde aanbevelingen te doen voor passende nazorg vanuit het korps gericht op deze doelgroepen. De centrale onderzoeksvraag is dan ook: *Wat is de invloed van een persoonlijke bedreiging van een politiefunctionaris bij de Regiopolitie Groningen op het welzijn van de getroffen agent en op dat van zijn gezin en wat kan de Regiopolitie Groningen volgens de politiefunctionaris en zijn gezin bieden om hen hierin te ondersteunen?* Deze onderzoeksvraag is beantwoord aan de hand van theorie over de verschillende domeinen van welzijn: gezondheid, zingeving, sociaal psychologische weerbaarheid, persoonlijke interesses, sociale contacten en maatschappelijke positie en theorie over de verschillende behoeften van traumapatiënten zoals cognitieve, praktische en emotionele behoeften. Vervolgens zijn door middel van semi-gestructureerde interviews 25 participanten geïnterviewd, waarvan 14 politiefunctionarissen en 11 partners.

Uit het empirische onderzoek komt naar voren dat de invloed van persoonlijke bedreiging groot is op het welzijn van alle politiefunctionarissen en hun partners, maar het grootst voor het welzijn van politiefunctionarissen. Bedreigingen hebben weinig invloed op het welzijn van de kinderen van een politiefunctionaris. Het domein van welzijn waarop de politiefunctionarissen en hun partners de meeste veranderingen ondervinden is het domein gezondheid. Dit komt vooral doordat bedreigingen, soms permanent, angstgevoelens veroorzaken. Een klein aantal politiefunctionarissen heeft last van symptomen van PTSS of burn out. Veel politiefunctionarissen ondervinden naast veranderingen op het domein gezondheid veranderingen op het domein maatschappelijke positie. Bijvoorbeeld door veranderingen in het functioneren op het werk of door derving van inkomsten. Politiefunctionarissen blijken over het algemeen ontevreden zijn over de nazorg die wordt geboden door de Regiopolitie Groningen.

Door bedreigingen ontstaan zowel bij politiefunctionarissen als bij partners behoeften die niet worden vervuld. Bij partners zijn dit cognitieve, praktische en emotionele behoeften en bij politiefunctionarissen is er daarnaast ook de behoefte aan gerechtigheid. Het is van belang dat de organisatie oog heeft voor de behoeften van politiefunctionarissen en hun partners na een bedreiging aangezien ontevredenheid over de nazorg boosheid en frustratie kan veroorzaken, wat een negatief effect heeft op het slachtoffer. Daarom wordt dit onderzoek afgesloten met

aanbevelingen voor het verbeteren van de nazorg. Deze aanbevelingen zijn gericht op het verbeteren van de communicatie en informatie, bijvoorbeeld door meer communicatie over het geweldsprotocol voor alle medewerkers. Ze zijn ook gericht op het verbeteren de emotionele opvang door de direct leidinggevende en het borg-team. Zo wordt bijvoorbeeld aanbevolen dat direct leidinggevende meteen in één een op één gesprek gaat met de getroffen politiefunctiearis. Daarnaast zijn ze gericht op het verbeteren van de nazorg door de casemanager, bijvoorbeeld door het mogelijk te maken dat de partner van de getroffen politiefunctiearis het korps in geval van nood kan bereiken en andersom. Om deze aanbevelingen te kunnen realiseren is een cultuuromslag nodig. Een eerste stap hierin is meer over gevoelens te praten.

Gezien het gebrek aan sociaal wetenschappelijk onderzoek naar de invloed van bedreigingen is het moeilijk om overeenkomsten of afwijkingen in de bestaande theorie te vinden. Voor meer inzicht in de materie is aanvullend wetenschappelijk onderzoek nodig.

Inhoudsopgave

VOORWOORD	I
SAMENVATTING	II
HOOFDSTUK 1. INLEIDING	1
HOOFDSTUK 2. THEORETISCHE VERKENNING	6
2.1 INLEIDING	6
2.2 DE AARD VAN EEN BEDREIGING	6
2.3 INDIVIDUELE VERSCHILLEN IN STRESSREACTIES	9
2.4 DE ONTREGELING VAN HET DAGELIJKS LEVEN	11
2.5 SOCIALE STEUN EN BEHOEFTE	15
2.6 CONCLUSIE	17
2.7 EMPIRISCHE DEELVRAGEN	19
HOOFDSTUK 3 METHODOLOGIE	20
3.1 UITVOERING VAN HET ONDERZOEK	20
3.2 ONDERZOEKSRELEVANTIE	22
3.3 OPERATIONALISERING CENTRALE BEGRIPPEN	24
HOOFDSTUK 4. RESULTATEN	26
4.1 BEANTWOORDING VAN DEELVRAAG 1	26
4.2 BEANTWOORDING VAN DEELVRAAG 2	32
4.3 BEANTWOORDING VAN DEELVRAAG 3	36
4.4 BEANTWOORDING VAN DEELVRAAG 4	46
HOOFDSTUK 5. CONCLUSIE EN REFLECTIE	48
5.1 CONCLUSIE	48
5.2 BELEIDSAANBEVELINGEN	52
5.3 REFLECTIE	54
5.4 AANBEVELINGEN VERVOLGONDERZOEK	55
LITERATUURLIJST	57
BIJLAGE 1. ORGANOGRAM REGIOPOLITIE GRONINGEN	60
BIJLAGE 2. TOPICLIJST POLITIEFUNCTIONARIS	61
BIJLAGE 3. TOPICLIJST PARTNER	65
BIJLAGE 4. CODEBOOM POLITIEFUNCTIONARISSEN	68
BIJLAGE 5. CODEBOOM PARTNERS	70

Hoofdstuk 1. Inleiding

Agressie en geweld tegen publieke hulpverleners is een groot maatschappelijk probleem waar in de media en de politiek veel aandacht aan wordt besteed (Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, 2010). In de samenleving bestaat de indruk dat agressie en geweld tegen medewerkers met een publieke taak de laatste jaren, ondanks allerlei initiatieven, is toegenomen (Naeyé & Bleijendaal, 2008). Als oorzaak hiervan wordt de verharding van de maatschappij en de afbrokkeling van respect voor het gezag genoemd. Dit zou de drempel om geweld te gebruiken hebben verlaagd. Er zijn echter geen harde cijfers die deze veronderstelling bevestigen, mede doordat de registratie van agressie en geweld tegen publieke hulpverleners tot voor kort weinig prioriteit had. Echter, één ding is zeker: het onderwerp leeft wel degelijk. Het merendeel van alle politiemedewerkers, verplegers, brandweermannen, controleurs, belastinginspecteurs en alle andere publieke hulpverleners komt in aanraking met agressie en geweld tijdens het uitoefenen van hun beroep (Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, 2010).

Van al het overheids personeel krijgen politiemedewerkers verreweg het meest te maken met agressie en geweld in het uitoefenen van hun functie (Naeyé et al., 2008). Dit komt doordat politieagenten de openbare orde moeten handhaven. Ze zien erop toe dat de burgers de regels naleven en zo nodig mogen ze die afdwingen. Agressie en geweld komt dan ook het meest voor in de alledaagse basispolitiezorg op straat waarin de politie burgers controleert, op hun gedrag aanspreekt, terecht wijst of bekeurt, aanhoudt en meeneemt naar het bureau. Vooral het werken in nachtelijke uren, veel contact met onbekend publiek en het brengen van 'slecht nieuws' zoals een bekeuring maken dat agenten een disproportioneel risico lopen op agressie en geweld (Middelhoven en Driessen, 2001).

Agressie en geweld tegen politieambtenaren kan ernstige gevolgen hebben. Ten eerste doordat politiefunctionarissen door agressief en gewelddadig gedrag hun taken soms niet goed kunnen uitvoeren. Dit kan leiden tot een aantasting van het functioneren van het openbaar bestuur, de rechtsstaat en het gezag (Prinsen, 2010). Bijvoorbeeld als de politie sommige burgers of groeperingen ongemoeid laat als gevolg van intimidatie of als aan de eisen van agressieve burgers wordt toegegeven (Bovenkerk, 2005). Daarnaast brengt agressie en geweld veel persoonlijk leed mee: politieagenten kunnen soms kampen met ernstige psychische schade of lichamelijk letsel door het gedrag van anderen. Dit kan leiden tot ziekteverzuim, verminderd functioneren en minder plezier in het werk (Naeyé et al., 2008). Agressie en geweld tegen politieambtenaren kost de samenleving ieder jaar naar schatting 26 miljoen euro, hetgeen alleen nog maar de kosten voor ziekteverzuim en minder goed functionerende politieagenten betreft.

Politie mensen hebben in hun beroep te maken met verschillende vormen van agressie en geweld door burgers (Bovenkerk, 2005). Deze vormen van agressie en geweld worden vaak uitgesplitst in verbaal en fysiek geweld. Fysiek geweld is bijvoorbeeld slaan, schoppen en spugen. Verbaal geweld omvat het beledigen, uitschelden en bedreigen van een politieambtenaar door een burger. Impliciet wordt meestal verondersteld dat fysiek geweld ernstiger is dan verbaal geweld. Dit is niet altijd juist. 'De openhartige scheldpartij blijft langer 'hangen', terwijl de duw of klap al weer snel vergeten is' (Middelhoven et al., 2001, p. 14). Bovendien komt verbaal geweld zeer vaak voor, vaker dan fysiek geweld (Naeyé et al., 2008). Dit onderzoek richt zich dan ook op een ernstige vorm van verbaal geweld: persoonlijke bedreigingen van politieambtenaren door burgers. Agenten kunnen in hun werk bedreigd worden met bijvoorbeeld verkrachting, mishandeling of met de dood. Soms worden politieambtenaren ook indirect bedreigd, bijvoorbeeld door uitlatingen die op zichzelf genomen niet als bedreiging zijn aan te merken maar wel als zodanig bedoeld kunnen zijn. Politie mensen zeggen bedreigingen die gericht zijn op de persoon in het uniform het ergst te vinden. De agenten die dit is overkomen, zeggen in hun beroep op agressie en geweld te rekenen. De grens van het beroepsrisico wordt echter ver overschreden wanneer bedreigingen zich uitstrekken tot hun privé. Van dergelijke bedreigingen wordt een grote impact verondersteld, niet alleen voor de politieambtenaar maar ook voor zijn directe leef- en woonomgeving (Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, 2010). Er is echter zeer weinig sociaal wetenschappelijk onderzoek gedaan naar de gevolgen van persoonlijke bedreigingen voor het welzijn van politieagenten en hun gezinsleden.

Het gebrek aan sociaal wetenschappelijk onderzoek naar de gevolgen van persoonlijke bedreigingen en de omvang van het probleem zijn aanleiding voor dit onderzoek. Dit onderzoek wordt verricht in opdracht van de Regiopolitie Groningen. De Regiopolitie Groningen is een overheidsinstelling die werkt aan de leefbaarheid en veiligheid in de regio Groningen. De organisatie telt 13 basiseenheden, oftewel politiebureaus, die zijn verdeeld over drie districten: Groningen/Haren, Midden/Oost en Noord/West. Bij de organisatie werken ongeveer 1800 medewerkers waarvan er 1600 in het primaire proces werken en 200 in de ondersteuning (Politie Groningen, 2011). In bijlage 1 wordt het organogram van de organisatie weergegeven. De Regiopolitie Groningen heeft, net als andere politiekorpsen in Nederland, te maken met bedreigingen van politie mensen. Het korps Groningen is volgens de Arbo-wet verantwoordelijk voor het beschermen van haar werknemers in de uitvoering van de werkzaamheden, maar het korps doet dit niet alleen (Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, 2010). De zorg over de hoeveelheid agressie en geweld tegen politie mensen heeft de laatste 11 jaar tot een actief landelijk overheidsbeleid geleid (Naeyé et al., 2008). Zo werd er in 2000 het

actieprogramma *Geweld tegen de politie* gestart, waarbij tolerantiegrenzen en geweldsprotocollen werden vastgesteld. Tolerantiegrenzen maken het publiek duidelijk welk gedrag in het publieke domein onacceptabel is en wanneer de politie ingrijpt. In de geweldsprotocollen staat beschreven hoe politieagenten moeten handelen in een situatie met agressie en geweld, hoe de werkgevers hiermee om moeten gaan en hoe het Openbaar Ministerie (OM) agressie en geweld een justitieel vervolg dient te geven. Vanaf 2006 is het probleem van agressie en geweld tegen politieambtenaren onder de aandacht gebracht in een bredere context, namelijk met het programma *Aanpak agressie en geweld tegen werknemers met publieke taken*. Dit programma werd op 18 oktober 2007 voortgezet onder de naam *Veilige Publieke Taak (VPT)*, een beleidsprioriteit van Minister Ter Horst voor de periode 2007-2011. De doelstelling van het programma luidt dat het aantal gevallen met agressie en geweld tegen publieke functionarissen met 15% moet worden verminderd. De minister voert op centraal niveau de regie van dit programma, onder andere door het ontwikkelen en uitdragen van landelijke normstellingen en het maken van afspraken met de politie en het OM. Ondanks deze maatregelen op centraal niveau, ligt de verantwoordelijkheid voor de bescherming van de publieke werknemers uiteindelijk bij de werkgevers. Zo ook bij de Regiopolitie Groningen. Van het korps Groningen wordt een actief beleid verwacht met betrekking tot het voorkomen van agressie en geweld, het beperken van agressie en geweld en de gevolgen en het afhandelen van agressie en geweld. Daarom is er bij de Regiopolitie Groningen in maart 2009 een projectgroep VPT opgericht die verantwoordelijk is voor de implementatie van het landelijke programma in het korps Groningen. Daarnaast zijn de speerpunten van het programma VPT opgenomen in het protocol *Ingrijpende Gebeurtenissen* van de Regiopolitie Groningen (Politie Groningen, 2009). In dit protocol staat beschreven hoe de nazorg na een ingrijpende gebeurtenis geregeld dient te worden zodat agressie en geweld tegen politieambtenaren ten alle tijde een vervolg krijgt, zowel vanuit het oogpunt van goed werkgeverschap als vanuit het oogpunt van strafrechtelijke handhaving. Zo zijn er functionarissen aangesteld die zich bezighouden met de vervolging van daders, een bedrijfsopvangteam die psycho-sociale hulp verleent aan de getroffen medewerkers en een casemanager die de betreffende medewerker ondersteunt en begeleidt gedurende het hele traject.

De vraag is enerzijds of de nazorg vanuit het korps na een incident door de politiefunctaris als voldoende ervaren wordt. Anderzijds zijn alle maatregelen rondom bedreigingen gericht op het begeleiden van de getroffen agent en niet op zijn/haar directe omgeving. Serieuze bedreigingen gericht op de persoon, die het onderwerp zijn van dit onderzoek, kunnen diep ingrijpen in de persoonlijke levenssfeer. De betrokken politieman kan zich nog enigszins onkwetsbaar voelen door training, ervaring, bewapening en assistentie van zijn

collega's maar dit geldt niet voor zijn gezin (Naeyé, 2009). Ondanks het feit dat bedreigingen ingrijpende negatieve gevolgen kunnen hebben voor de directe omgeving van een politiefunctionaris, blijkt uit gesprekken dat er bij de Regiopolitie Groningen nog geen beleid bestaat dat gericht is op de ondersteuning van het gezin van de getroffen politiefunctionaris. Het is dan ook de vraag of dit nodig is.

Vanuit het project VPT bij de Regiopolitie Groningen is daarom besloten een onderzoek uit te laten voeren naar de gevolgen van persoonlijke bedreigingen voor het welzijn van een politiefunctionaris én voor zijn/haar gezin (partner en/of kinderen). De resultaten van dit onderzoek zullen gebruikt worden om te bekijken of en hoe de zorg vanuit het korps na de bedreiging van een politiefunctionaris kan worden verbeterd.

Probleemstelling

Doelstelling

Het doel van dit onderzoek is om een beschrijving te geven van de invloed van persoonlijke bedreigingen van een politiefunctionaris bij de Regiopolitie Groningen op het welzijn van de politieagent en diens gezin, teneinde aanbevelingen te doen voor passende nazorg vanuit het korps gericht op deze doelgroepen.

Vraagstelling

Wat is de invloed van een persoonlijke bedreiging van een politiefunctionaris bij de Regiopolitie Groningen op het welzijn van de getroffen agent en op dat van zijn gezin? En wat kan de Regiopolitie Groningen volgens de politiefunctionaris en zijn gezin bieden om hen hierin te ondersteunen?

De vraagstelling van dit onderzoek is opgesplitst in een viertal deelvragen die aan het eind van hoofdstuk 2 worden besproken.

Definiëring centrale begrippen

- *Welzijn*: Dat iemand gelukkig en tevreden is (Hortulanus, Liem & Sprinkhuizen, 1997).
- *Persoonlijke bedreiging*: Een vorm van agressie en geweld gericht op de persoon in het uniform en/of zijn/haar gezin waarvan aangifte is gedaan. Voorbeelden van persoonlijke bedreigingen zijn bedreiging met de dood, bedreiging met verkrachting en bedreiging van familieleden.
- *Politiefunctionaris*: Een mannelijke of vrouwelijke politieagent van de Regiopolitie Groningen die in de basispolitiezorg werkt waarbij hij/zij regelmatig contact heeft met burgers. Aan dit onderzoek hebben zowel mannelijke als vrouwelijke politiefunctionarissen deelgenomen. In het vervolg van dit rapport zal de politiefunctionaris echter alleen worden aangeduid in de mannelijke vorm, door *hij*, *hem* of *zijn* te gebruiken. Met deze aanduiding worden zowel mannelijke als vrouwelijke agenten bedoeld.
- *Gezin*: Diegenen die onderdeel zijn van hetzelfde huishouden als de politiefunctionaris óf diegenen met wie de politiefunctionaris intieme sociale banden onderhoudt, ongeacht de woonplaats (Falloon, Laporta, Fadden & Graham-Hole, 1993). Omdat politiefunctionarissen in het vervolg alleen worden aangeduid in de mannelijke vorm, zal tevens worden gesproken over *zijn* gezin.
- *Nazorg*: De zorg vanuit de Regiopolitie Groningen met als doel agressie en geweld tegen politieambtenaren ten alle tijde een vervolg te geven, zowel vanuit het oogpunt van goed werkgeverschap als vanuit het oogpunt van strafrechtelijke handhaving.

Leeswijzer

In hoofdstuk 2 van dit rapport wordt door middel van een theoretische verkenning beschreven wat in de literatuur bekend is over bedreiging van personen en de gevolgen hiervan in het algemeen, en wat bekend is over bedreigingen van politiefunctionarissen en de gevolgen hiervan voor het welzijn van het slachtoffer en zijn gezin. Vervolgens beschrijft hoofdstuk 3 de keuze en verantwoording van de onderzoeksmethoden die in dit onderzoek zijn gebruikt. Ook zullen in dit hoofdstuk de centrale begrippen worden geoperationaliseerd en zal de relevantie in dit onderzoek worden uitgelegd. Hoofdstuk 4 geeft de onderzoeksresultaten weer, geordend aan de hand van de vier deelvragen. Het rapport wordt afgesloten met een conclusie, aanbevelingen en een korte reflectie in hoofdstuk 5.

Hoofdstuk 2. Theoretische verkenning

2.1 Inleiding

In dit literatuuronderzoek wordt getracht een antwoord te geven op de volgende theoretische vraagstelling: *Wat is er in de literatuur bekend over bedreiging van personen en de gevolgen hiervan in het algemeen en wat is er bekend over bedreigingen van politiefunctionarissen en de gevolgen hiervan voor het welzijn van het slachtoffer en zijn gezin?*

In dit hoofdstuk wordt stap voor stap uitgelegd wat er kan gebeuren vanaf het moment dat er een bedreiging wordt geuit, tot het moment dat de bedreiging het leven van de politiefunctionaris en/of zijn gezinsleden op verschillende domeinen ontregelt. In paragraaf 2.2 wordt eerst uitgelegd welke bedreigingen over het algemeen de meeste indruk maken op politiefunctionarissen. Vervolgens wordt uitgelegd wat ervoor zorgt dat een bedreiging zich ontwikkelt tot een stressfactor. Stressfactoren zijn situaties die door iemand als bedreigend worden opgevat en stress is de emotionele reactie op die stressfactoren (Lazarus, 1999). In paragraaf 2.3 worden daarna factoren genoemd die bepalen dat het ene gezinslid meer last heeft van stress dan het andere gezinslid. In paragraaf 2.4 wordt uitgelegd hoe de stressfactor het leven van de politiefunctionaris en/of zijn gezinsleden op verschillende domeinen kan ontregelen. Paragraaf 2.5 geeft het belang van sociale steun en de behoeften van slachtoffers van traumatische gebeurtenissen weer. In paragraaf 2.6 wordt een conclusie gegeven met de weergave van de belangrijkste relaties in dit onderzoek in een conceptueel model. Op basis van de theoretische verkenning worden tenslotte de empirische deelvragen besproken in paragraaf 2.7.

2.2 De aard van een bedreiging

Politiemensen hebben in hun beroep te maken met verschillende vormen van agressie en geweld door burgers (Bovenkerk, 2005). Deze vormen van agressie en geweld kunnen worden opgesplitst in verbaal en fysiek geweld. Onder fysiek geweld vallen bijvoorbeeld seksuele handtastelijkheden, spugen, meubilair vernielen en slaan, stompen of schoppen. Onder verbaal geweld valt het beledigen, uitschelden en het bedreigen van een politieambtenaar door een burger. Bedreiging wordt gedefinieerd als 'de dreiging met fysiek geweld tegen personen' (Bovenkerk, 2005 p. 9). In het ergste geval gaat het om een bedreiging met de dood van het slachtoffer en soms ook van zijn dierbaren. Bedreiging is een misdaad tegen de persoonlijke vrijheid en is strafbaar gesteld volgens artikel 285 van het wetboek van strafrecht (Naeyé, 2009). Iemand die zich schuldig maakt aan bedreiging kan rekenen op een gevangenisstraf van

maximaal twee jaar of een boete van maximaal 18.500 euro. Echter, iemand wordt pas gestraft voor een bedreiging als de bedreiging van dusdanig aard en onder dusdanige omstandigheden wordt geuit, dat het slachtoffer denkt dat de dreiging daadwerkelijk uitgevoerd zou kunnen worden. De bedreiging van een politiefunctionaris kan een grote impact hebben. Echter, niet elke bedreiging maakt altijd evenveel indruk. Er zijn twee factoren die bepalen of een bedreiging stressreacties oproept bij een individu: de aard van het dreigement en de beoordeling van de situatie door het individu (Nijdam, Olf, de Vries, Martens & Gersons, 2008). Met de aard van het dreigement wordt het type bedreiging bedoeld waarmee een politiefunctionaris wordt geconfronteerd.

Politiemensen hebben in hun werk te maken met twee typen bedreigingen (Naeyé, 2009). Bij het eerste type bedreiging worden politiefunctionarissen bedreigd in relatie tot hun functie. Dit type bedreiging komt vaak voor: tachtig procent van de politieagenten in Rotterdam en Arnhem hebben hier over een periode van een jaar één of meer keren mee te maken gehad (Bovenkerk, 2005). Het betreft vooral conditionele- en indirecte bedreigingen (Naeyé, 2009). Conditionele bedreigingen zijn bedreigingen waarbij aan het dreigende onheil een voorwaarde is verbonden. De bedreiger geeft dan te kennen dat de politieambtenaar slechts iets van hem te vrezen heeft wanneer hij een bepaalde handeling verricht of wanneer is voldaan aan een in de toekomst gelegen omstandigheid. Bijvoorbeeld: 'Als je hem een bekeuring geeft, sla ik je recht op je bek' (Naeyé, 2009, p. 70). Indirecte bedreigingen zijn uitlatingen die op zichzelf genomen niet als bedreigingen zijn aan te merken, maar in een bepaalde context wel als zodanig bedoeld kunnen zijn. Een uitspraak als 'onthoud mijn gezicht want ik kom je nog wel tegen', is bijvoorbeeld een indirecte bedreiging (Naeyé, 2009, p. 72). Conditionele- en indirecte bedreigingen van politiemensen in functie worden binnen de beroepsgroep algemeen beschouwd als een beroepsrisico (Driessen et al., 2001).

Het tweede type bedreiging is een bedreiging in relatie tot de persoon in het uniform. Hierbij gaat het dus om een persoonlijke bedreiging. Persoonlijke bedreigingen waar de politie het meest mee te maken heeft zijn bedreigingen met verkrachting, bedreigingen van familieleden, bedreigingen met zware mishandeling en doodsb bedreigingen (Naeyé, 2009). Doodsb bedreigingen komen het vaakst voor. Politiefunctionarissen doen vaker aangifte van persoonlijke bedreigingen dan van indirecte en conditionele bedreigingen. Impliciet is daarmee tevens een subjectief oordeel over de ernst van de bedreiging gegeven. Politiemensen vinden persoonlijke bedreigingen ernstiger dan bedreigingen in relatie tot hun functie. Persoonlijke bedreigingen kunnen eenmalig (incidenteel) geuit worden, maar het komt ook voor dat bedreigingen frequenter door dezelfde dader worden geuit. Het gaat dan om een slepende kwestie (Bieleman, de Haan, Nijboer &

Tromp, 2010). De frequentie van een bedreiging is van belang omdat slepende kwesties vaker gevolgen hebben voor het welzijn van slachtoffers op lange termijn, terwijl incidentele bedreigingen vaak alleen gevolgen hebben op korte termijn. Volgens Buijssen (2000) komt dit omdat langdurige, hevige blootstelling aan een traumatische gebeurtenis, de gevolgen voor het slachtoffer vergroot. In het vervolg van dit rapport zal voor de leesbaarheid over 'bedreigingen' worden gesproken in plaats van 'persoonlijke bedreigingen'. Hiermee worden alleen bedreigingen bedoeld die gericht zijn op de persoon in het uniform.

Bedreigingen kunnen door verschillende soorten daders op verschillende manieren worden geuit. De meest voorkomende methoden zijn openlijk dreigementen die mondeling worden geuit, of met een wapen en/of gebaren zoals het doorsnijden van de keel en het overhalen van de trekker. Verder kunnen bedreigingen ook niet openlijk geuit worden. Bijvoorbeeld door een kwade boodschap mee te geven aan collega's: 'Als M. in de wijk komt, wordt hij afgemaakt!' (Bovenkerk, 2005, p. 66), door telefonische bedreiging, per e-mail, of door andere geschreven bedreigingen (Timmer & Naeyé, 1999). De daders van bedreigingen zijn voornamelijk mannen. 85 Procent van de daders die bedreigen zijn vaker in contact geweest met de politie voor één of meer misdrijven (Naeyé et al., 2008). Deze daders zijn onder te verdelen in eenlingen en daders die behoren tot een sociale groepering. Bedreigers die behoren tot sociale groeperingen zijn bijvoorbeeld leden van jeugd-of criminele bendes, leden van probleemgezinnen en hooligans. De bedreigingen die geuit worden door dergelijke groeperingen zijn vaak een reactie op de schending van de vertrouwensband die zij hadden met de betreffende politiefunctionaris. De leden van de groep voelen zich 'bedrogen' door een bepaald politieoptreden en dat is voor hen de aanleiding om de politiefunctionaris te bedreigen. Ze doen dit om hun bewegingsvrijheid te heroveren. De bedreigingen vanuit deze sociale groeperingen zijn dan ook meestal instrumenteel van aard. Dit wil zeggen dat de daders met dergelijke bedreigingen een concreet resultaat willen afdwingen (Bovenkerk, 2005). De meeste bedreigingen waar politieagenten mee te maken hebben worden echter geuit door eenlingen die geen deel uitmaken van een sociale groepering (Nijdam et al., 2008). Dit kunnen eenlingen zijn die de bedreiging aanwenden wanneer men zich door een politieman of -vrouw onrechtvaardig behandeld, onheus bejegend of ten onrechte benadeeld voelt. Hierbij gaat het om een expressieve uiting van ergernis, verontwaardiging of wraak. Dit worden dan ook expressieve dreigementen genoemd. Tenslotte heeft de politie te maken met eenlingen die, als gevolg van een psychologisch probleem of een psychische stoornis, gewelddadig kunnen worden. Bij dergelijke daders is de beweegreden niet als instrumenteel of expressief te classificeren. Er is weinig onderzoek gedaan naar het verschil in impact van dreigementen door sociale groeperingen en dreigementen door eenlingen. Wel blijkt uit

onderzoek dat bij dreigementen vanuit sociale groeperingen sneller beperkende beveiligingsmaatregelen worden genomen dan bij dreigementen door eenlingen. Blijkbaar worden de risico's bij dergelijke dreigementen groter ingeschat.

Niet alleen de aard van de bedreiging bepaalt of een bedreiging gevolgen heeft (Nijdam et al., 2008). Dit is ook afhankelijk van de beoordeling van de situatie door het individu. Ten eerste is bewuste waarneming nodig om het stress-systeem te activeren. De agent moet dus wel daadwerkelijk kennis hebben gekregen van de bedreiging (Naeyé, 2009). Ten tweede speelt de subjectief ervaren dreiging een cruciale rol in het wel of niet optreden van stressreacties (Nijdam et al., 2008). Het is dus van belang dat iemand de situatie als bedreigend beoordeelt. Vanuit psychologisch oogpunt kan een bedreiging worden gezien als een potentieel traumatische ervaring. 'Bij een traumatische ervaring heeft het slachtoffer één of meer gebeurtenissen ondervonden (of is er getuige van geweest) die een feitelijke of dreigende dood of een ernstige verwonding met zich meebrachten of die een bedreiging vormden voor de fysieke integriteit van de betrokkene of anderen' (Nijdam et al., 2008, p.12). Een belangrijk kenmerk van een traumatische ervaring is de aantasting van het gevoel van veiligheid. Omdat dit onderzoek ingaat op de vraag of een dreigement gevolgen heeft voor het welzijn van een politieagent en zijn of haar gezinsleden, is de ontwikkeling van een stressfactor niet alleen afhankelijk van een individuele beoordeling van de situatie, maar van de beoordeling van de situatie door politiefunctionaris én de andere gezinsleden tezamen (Zimmer-Gembeck, Lees, Graham & Skinner, 2009).

2.3 Individuele verschillen in stressreacties

Als de politiefunctionaris en/of de andere gezinsleden een dreigement als bedreigend beoordelen ontstaan er lichamelijke- en psychische stressreacties (Snyder, 2001). Dit geldt voor de betrokkene maar ook voor diens naasten (Leske, 2002). Alle leden van een gezin ervaren mogelijk verhoogde stress doordat men gedeelde zorgen heeft over een stressfactor die één van de leden van het gezin raakt (Falloon et al., 1993). Toch kan niet worden gesteld dat de gevolgen van een bedreiging voor een politiefunctionaris en zijn/haar gezinsleden hetzelfde zijn. Er is een grote verscheidenheid in de ernst van individuele reacties op een traumatische gebeurtenis (Kleber & van de Hart, 1998). Hiervoor zijn verschillende redenen te noemen.

Ten eerste bepalen de beoordeling van de situatie en de manier waarop iemand omgaat met de stressfactor zijn/haar stressreactie. De beoordeling van de situatie wordt beïnvloed door verschillende persoonskenmerken van een individu en sociale steun (Snyder, 2001). Persoonskenmerken zijn bijvoorbeeld sociaal- economische kenmerken zoals geslacht, leeftijd en

werkervaring, maar ook psychologische kenmerken zoals introversie of extraversie, optimisme of pessimisme en de veerkracht van een individu (Nijdam et al., 2008). Optimisme leidt bijvoorbeeld tot minder stress en minder negatieve gevoelens (Fotiadou, Barlow, Powell & Langton, 2008). Dit komt doordat optimistische mensen de situatie en de stressfactoren als minder 'moeilijk' beoordelen dan pessimistische mensen (Snyder, 2001). Ze hebben de overtuiging dat de stressfactoren tijdelijk zijn (Fotiadou et al, 2008). Optimisme zegt dus iets over de verwachtingen van de toekomst. Iemand die optimistisch is heeft de verwachting dat er in de toekomst goede dingen zullen gaan gebeuren. Wanneer men een traumatische gebeurtenis meemaakt maar geen psychische- of lichamelijke klachten ontwikkelt, kan er worden gesproken van 'veerkracht' (Nijdam et al., 2008). De veerkracht van een individu is het aanpassingsvermogen bij de confrontatie met tegenslag, trauma, tragedie, dreigingen van geweld of significante bronnen van stress. Bij veerkracht speelt het gevoel van controle een grote rol. Een zekere mate van controle door het actief beïnvloeden van de ontstane situatie bevordert de veerkracht van de persoon. Het gevoel van controle kan worden onderverdeeld in de 'interne locus of control' , het gevoel dat men over het algemeen controle kan uitoefenen over de levensomstandigheden, en 'sense of control', het gevoel dat men controle kan uitoefenen over de specifieke traumatische gebeurtenis die men meemaakt (Hoge, Austin & Pollack, 2007). Veerkracht kan op verschillende momenten in het proces van de traumaverwerking optreden. De getroffen persoon laat dan een goede aanpassing aan de veranderde situatie zien.

Naast persoonskenmerken en de veerkracht van een individu wordt de beoordeling van een situatie beïnvloed door sociale steun. Ervaren, emotionele steun is direct gerelateerd aan een betere fysieke en psychische gezondheid en treedt op als buffer bij ingrijpende gebeurtenissen. Geen of onvoldoende sociale steun kan de verwerking van een traumatische gebeurtenis bemoeilijken (Buijssen, 2000). Omdat sociale steun een belangrijk item is in dit onderzoek, wordt de invloed van sociale steun apart behandeld in paragraaf 2.5 van dit hoofdstuk.

Naast de manier waarop iemand de situatie beoordeelt is iemands stressreactie afhankelijk van de omgangsstrategie van een individu. Omgaan met een stressfactor wordt ook wel een omgangsstrategie genoemd. Met omgangsstrategieën worden gedachten en acties bedoeld die iemand bewust of onbewust inzet om zichzelf te beschermen tegen stressfactoren en de stress die daaruit voortkomt (Lazarus & Folkman, 1984). Iemand die een effectieve strategie hanteert kan zich emotioneel aanpassen aan de stressfactor (Snyder, 2001). De twee belangrijkste strategieën zijn de erkennings- en de vermijdingsstrategie. Bij erkenningstrategieën zoekt men de confrontatie met de stressfactoren op. Erkenningstrategieën zijn effectief. Dit komt doordat ze ervoor zorgen dat je vooruit kunt lopen op mogelijke stressfactoren en stress, waardoor er

uiteindelijk minder stress ervaren wordt. Een voorbeeld van een erkenningsstrategie is het uithuilen bij familie of het verzamelen van informatie over de situatie. Vermijdingsstrategieën worden vaak ingezet als de situatie als zwaar en bedreigend wordt beoordeeld. Men duwt de emoties die ontstaan door de stressfactoren dan tijdelijk weg. Vermijdingsstrategieën kunnen op korte duur effectief zijn. Als ze gedurende een lange tijd worden ingezet zijn ze echter niet effectief. Voorbeelden van vermijdingsstrategieën zijn uit eten gaan of sporten om de realiteit te vermijden. Er zijn nog legio andere strategieën te bedenken. Welke omgangsstrategie iemand kiest, hangt af van zijn/haar persoonlijke voorkeur. Eén van de manieren van omgang met een bedreiging is het aanpassen van je levensstijl. Dit gebeurt vooral wanneer een bedreiging een langdurige impact heeft (Bieleman et al., 2010). Voorbeelden van aanpassingen in de levensstijl is het veranderen van uiterlijk, het installeren van een alarmsysteem, verhuizen, het wisselen van baan of de deur niet meer uitgaan.

Het effect van een stressfactor wordt ook bepaald door de manier waarop andere gezinsleden de situatie beoordelen, er emotioneel op reageren en ermee omgaan (Zimmer-Gembeck et al., 2009). Een ouder kan bijvoorbeeld boosheid voelen en dit uiten naar de andere gezinsleden. Voor die ouder is het op dat moment goed om boos te zijn want het werkt stressreducerend. Maar voor de omgeving, bijvoorbeeld voor de partner, kan deze boosheid juist stressverhogend werken. Dit komt doordat mensen onlosmakelijk zijn verbonden met elkaar en hun omgeving. Vooral binnen een gezin is die wederzijdse beïnvloeding groot aangezien het gezin van nature dé plek is waarbinnen leden hun stress-ervaringen met elkaar delen en steun bij elkaar zoeken (Falloon et al., 1993).

2.4 De ontregeling van het dagelijks leven

Naast lichamelijke- en psychische stressreacties, heeft een stressfactor ook gevolgen voor het gedrag van een persoon (Olf, Langeland & Gersons, 2005). Kleber en Brom (1989) en Verharen (2010) noemen dit ook wel de sociale gevolgen van een traumatische gebeurtenis. Ook kan een traumatische gebeurtenis economische gevolgen hebben, bijvoorbeeld door veranderingen in inkomsten en uitgaven. In onderzoeken naar de effecten van stalking kwamen deze sociale en economische gevolgen van een ingrijpende gebeurtenis ook naar voren (Blaauw, Winkel, Arensman, Sheridan & Freeve, 2002). De psychische, lichamelijke, sociale en economische gevolgen van een bedreiging worden in deze paragraaf behandeld. Tevens wordt er gekeken naar de verschillende welzijnsdomeinen waarop de gevolgen veranderingen teweeg brengen. Deze welzijnsdomeinen zijn van belang bij het persoonlijk welzijn van burgers (Hortulanus et al., 1997). Een domein van welzijn is een samenhangend geheel van een aantal aspecten van welzijn

zoals werk, zelfrespect en lichamelijke gezondheid. Tabel 1 laat zien hoe de gevolgen van een bedreiging en de verschillende welzijnsdomeinen zich tot elkaar verhouden.

Tabel 1. *De gevolgen van een bedreiging op de verschillende domeinen van welzijn*

Gevolgen	Domeinen van welzijn	Niveau van domein
Lichamelijke gevolgen	Gezondheid	Persoonlijk
Psychische gevolgen	Gezondheid	Persoonlijk
	Zingeving	Persoonlijk
	Sociaal psychologische weerbaarheid	Persoonlijk
Sociale gevolgen	Persoonlijke interesses	Sociaal
	Sociale contacten	Sociaal
	Maatschappelijke positie	Sociaal
Economische gevolgen	Maatschappelijke positie	Maatschappelijk

Bron: Hortulanus, et al., 1997.

Voor de welzijnsbeleving van mensen zijn de domeinen op het persoonlijk niveau het belangrijkste. Dit zijn de gezondheid, de sociaal psychologische weerbaarheid en zingeving. Op het sociale niveau liggen de domeinen sociale contacten, persoonlijke interesses. Op het maatschappelijke niveau ligt het domein maatschappelijke positie.

Al deze domeinen van welzijn kunnen zowel welzijnsbevorderend als welzijnsbedreigend zijn. Dat betekent dat ze iets toe kunnen voegen aan het gevoel van welbevinden, maar bij het ontbreken ervan, ook een bedreiging voor het welzijn kunnen vormen. De domeinen van welzijn zijn overigens geen begrensde situaties. Veranderingen binnen het ene domein kunnen veranderingen binnen het andere domein teweeg brengen. Zo kan verminderd zelfrespect bijvoorbeeld, leiden tot een depressie (Cohen, Mannarino & Deblinger, 2008) en vermoeidheid tot verminderd functioneren op het werk (Nijdam et al., 2008). De domeinen zijn slechts een ordening van de talloze elementen die een rol spelen bij iemands welbevinden (Hortulanus et al., 1997).

Gezondheid

Stressfactoren veroorzaken lichamelijke gevolgen doordat een stressrespons gepaard gaat met biologische veranderingen in verschillende systemen (Olf et al., 2005). Dit kan leiden tot lichamelijke klachten en aandoeningen. Voorbeelden van dergelijke lichamelijke reacties zijn: slaapproblemen, nachtmerries, slechte concentratie, hartkloppingen en misselijkheid. Bij kinderen kan ook bedplassen ontstaan (Cohen et al., 2008).

Daarnaast kunnen stressfactoren psychische klachten veroorzaken. Dit zijn bijvoorbeeld gevoelens van angst, verdriet, schuld, woede en machteloosheid (Buijssen, 2002). Dit kan zich bijvoorbeeld uiten in regelmatige stemmingswisselingen (Cohen et al., 2008). Meestal ervaren slachtoffers een mix van bovenstaande reacties die in de meeste gevallen na enkele weken vervagen. Deze reacties worden als normale reacties op een abnormale gebeurtenis beschouwd. Blijven de reacties daarentegen gedurende langere tijd (maanden of soms jaren) bestaan, dan kan er sprake zijn van een posttraumatische stressstoornis (PTSS) (Olf et al., 2005). Om van PTSS te kunnen spreken, moeten in de regel drie hoofdkenmerken aanwezig zijn: herbelevingsreacties, vermijding en verhoogde prikkelbaarheid. Bij herbelevingsreacties beleeft men de gebeurtenis telkens weer opnieuw. Dit uit zich bijvoorbeeld in nachtmerries. In deze nachtmerries hoeft men niet direct de bedreiging te herkennen, maar ze zijn wel geladen met angst (Nijdam et al., 2008). Bij vermijding kan of wil men de gevoelens die veroorzaakt worden door de bedreiging niet onder ogen zien. Dit doet men bijvoorbeeld door situaties en plaatsen maar ook kranten, tv, etc. bewust uit de weg te gaan omdat de angst daardoor verhoogd zou kunnen worden. Met verhoogde prikkelbaarheid worden hyperactivatieverschijnselen bedoeld. Voorbeelden hiervan zijn verhoogde schrikachtigheid, slaapproblemen, concentratieproblemen, vergeetachtigheid en sneller geïrriteerd raken. PTSS- klachten kunnen verschillen tussen mannen en vrouwen. Naast PTSS kunnen traumatische gebeurtenissen er andere problemen op lange termijn veroorzaken zoals burn out, depressie en stemmings- of angststoornissen.

Zingeving

Zingeving is het bestaan van een aantal centrale waarden dat die de kaders vormen voor de houding en gedrag van mensen en die bepalen welke betekenis men hecht aan grote en kleine gebeurtenissen (Hortulanus, et al., 1997). Traumatische gebeurtenissen tasten deze waarden die betrekking hebben op de wereld en anderen aan (Brewin & Holmes, 2003). Ze tasten bijvoorbeeld het geloof in goede intenties van andere mensen aan en de veronderstelling dat het bestaan zinvol is (Nijdam et al., 2008). Een traumatische gebeurtenis laat zien hoe relatief het bestaan is en hoe slecht mensen kunnen zijn. Dit kan een intens conflict en gevoelens van onwerkelijkheid teweeg brengen.

Sociaal psychologische weerbaarheid

Eén van de belangrijkste elementen van sociaal psychologische weerbaarheid is zelfrespect. Zelfrespect betekent dat iemand een positief beeld over zichzelf heeft. Zelfrespect kan worden verworven of versterkt door de waardering van anderen en door wat iemand bereikt of doordat

iemand in het verleden problemen het hoofd heeft kunnen bieden. Daarnaast kan iemand ook zelfrespect hebben los van hetgeen dat men al dan niet heeft bereikt. Over het algemeen blijkt echter dat de mate waarin mensen het gevoel hebben problemen het hoofd te kunnen bieden van groot belang is voor het zelfrespect. Kinderen hebben bijvoorbeeld snel de neiging zichzelf de schuld te geven van traumatische gebeurtenissen. Mensen die lijden aan PTSS, denken zelfs dat de traumatische gebeurtenis een negatieve permanente verandering in hun persoonlijkheid heeft veroorzaakt en in hun competenties om persoonlijke levensdoelen te behalen (Brewin et al., 2003).

Persoonlijke interesses

Onder het domein persoonlijke interesses worden activiteiten verstaan die mensen ondernemen omdat ze daar op de één of andere reden plezier en energie uit putten en/of voldoening aan beleven (Hortulanus, et al., 1997). Dit kunnen recreatieve activiteiten zijn zoals uitgaan en sporten, individuele ontplooiing zoals museumbezoek of het volgen van een cursus of activiteiten die in het teken staan van maatschappelijke dienstbaarheid zoals mantelzorg. De slachtoffers van stalking (Blaauw et al., 2002) en naasten van traumapatiënten (Verhagen, 2010) geven aan minder sociale activiteiten te ondernemen als gevolg van de traumatische gebeurtenis. Naar de gevolgen van een bedreiging voor het domein persoonlijke interesses voor een politiefunctionarissen en zijn gezin is weinig onderzoek gedaan.

Sociale contacten

Stressfactoren hebben invloed op het leven van de bedreigde en diens naasten en mogelijk ook op dat van familieleden, vrienden, burens, collega's, etc. (Nijdam et al., 2008). Primaire relaties zoals partner en kinderen zijn voor burgers het meest belangrijk voor het gevoel van welbevinden. Maar ook sociale contacten in bredere zin zijn hierin doorslaggevend (Hortulanus, et al., 1997). Een bedreiging kan spanningen en relatieproblemen met zich meebrengen, bijvoorbeeld doordat iemand te weinig of verkeerde steun ontvangt of niet in staat is zoveel terug te geven als van iemand wordt verwacht (Buijssen, 2000). Ook het contact binnen een vriendengroep of een organisatie kan ontregeld worden door de bedreiging (Nijdam et al., 2008). Zo kunnen het slachtoffer en zijn naasten, of de andere groepsleden, het contact gaan mijden of minimaliseren of kan de veiligheid binnen een groep worden aangetast wat tot conflicten en onderling wantrouwen leidt. Andersom kan een traumatische gebeurtenis ook verbroederend werken doordat bestaande banden worden verstevigd (Buijssen, 2000).

Maatschappelijke positie

Met de maatschappelijke positie van iemand worden werk, opleiding en inkomen bedoeld. Een bedreiging kan twee soorten gevolgen hebben voor de taakuitoefening van de politiefunctionaris (Nijdam et al., 2008). De eerste reactie kan zijn dat de agent een sterkere overtuiging heeft van het belang om de strijd aan te gaan. Er is dan sprake van een zekere mate van verharding in iemands opvattingen. Dit komt tot uiting in een harder, disproportioneel optreden in de functie (Bovenkerk, 2005). Het tegenovergestelde is vaker het geval. Politieambtenaren treden eerder terug wanneer zij in een potentieel bedreigende situatie terecht kunnen komen. Bedreigde politieambtenaren kijken soms 'de andere kant op' of waken ervoor te vaak een 'kinderachtig proces-verbaal met naam erboven te schrijven' (Bovenkerk, 2005, p.83). Sommige politiefunctionarissen proberen na de bedreiging het contact met de daders en bepaalde gebieden of locaties te vermijden of voelen zich gedwongen af te wijken van bestaande uitvoeringsregels. Er zijn ook slachtoffers die besluiten om over te stappen naar een andere functie binnen de politieorganisatie (vaak met minder rechtstreeks contact met burgers) of om ontslag te nemen. Uiteraard wordt deze beslissing ook beïnvloed door de manier waarop het thuisfront reageert. 'Dit is het niet meer waard' vindt de familie soms (Bovenkerk, 2005, p. 83). Verder zitten sommige politiefunctionarissen na een ernstige bedreiging geruime tijd ziek thuis. Bij het merendeel van de geweldsincidenten is er echter geen sprake van ziekteverzuim of uitval (Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, 2010). Ook heeft agressie- en geweldsgebruik tegen politiefunctionarissen geen gevolgen voor de arbeidsmotivatie (Naeyé, 2009).

Ziekmelding, het wisselen van functie en het nemen van ontslag kan consequenties voor het inkomen hebben. Daarnaast kan een bedreiging veranderingen in uitgaven met zich meebrengen door extra kosten voor kinderopvang, kosten voor psychologische- en juridische hulp en kosten voor veiligheidsmaatregelen.

Naar de gevolgen voor het maatschappelijk functioneren van gezinsleden van bedreigde politiefunctionarissen is weinig onderzoek gedaan maar het is aannemelijk dat de bedreiging ook het functioneren op het werk en/of school van andere gezinsleden kan ontregelen.

2.5 Sociale steun en behoeften

In paragraaf 2.3 werd uitgelegd dat sociale steun de beoordeling van de situatie door een individu, en daarmee de gevolgen voor het welzijn van een individu, kan beïnvloeden. Sociale steun wordt verleend door een sociaal netwerk. Dit is 'een groepering van mensen met wie een persoon min of meer duurzame banden onderhoudt voor de vervulling van noodzakelijke levensbehoeften' (Verharen, 2010, p. 17). Het gaat hierbij zowel om de waargenomen sociale steun vanuit de

omgeving als de structurele sociale steun, bijvoorbeeld lidmaatschap van een organisatie (Hoge et al., 2007). Een sociaal netwerk kan verschillende functies vervullen zoals emotionele steun, cognitieve steun zoals informatie, advies en feedback, materiële steun en maatschappelijke invloed (Verharen, 2010). Sociale steun kan de verwerking van een traumatische gebeurtenis vergemakkelijken. Het tegenovergestelde kan ook gebeuren. Geen of onvoldoende erkenning, aandacht en steun vanuit het sociale netwerk kunnen het verwerkingsproces behoorlijk verstoren (Huber, van Beest, van Soomeren & Steinmetz, 1996). Voorbeelden van onvoldoende erkenning en steun zijn het maken van ongepaste grappen van vrienden, verwijten van collega's of weinig empathie van een leidinggevende. Negatieve reacties en gedragingen uit de omgeving zorgen ervoor dat de getroffen persoon als het ware voor de tweede keer wordt 'verwond'. Dit wordt secundaire victimisatie genoemd. Secundaire victimisatie kan ook ontstaan als een slachtoffer van een misdrijf naar instituties stapt voor hulp, zoals de politie, de rechter of een verzekeringsmaatschappij, maar deze hulp niet krijgt (Svenssons, 2007). Bijvoorbeeld door functionarissen en instanties die hen niet willen of kunnen helpen, bureaucratie en langdurige gerechtelijke procedures. De kern van secundaire victimisatie is steeds hernieuwd slachtofferschap, wat een negatief effect heeft op het slachtoffer. Sommige slachtoffers van misdaden beweren dat wat na de misdaad (de primaire victimisatie) komt, het ergste is. Bij secundaire victimisatie worden slachtoffers van een misdaad niet in hun behoeften voorzien.

Buijssen, zoals weergegeven door van Deth (2002) constateerde drie soorten primaire behoeften bij slachtoffers van een traumatische gebeurtenis: cognitieve behoeften, praktische behoeften en emotionele behoeften. Met cognitieve behoeften wordt de behoefte aan informatie bedoeld. Het is essentieel dat men precies te horen krijgt wat er gebeurd is. Relevante informatie kan namelijk grip op de situatie geven en het gevoel van controle en veiligheid vergroten (Nijdam et al., 2008). Ook zijn mensen gebaat bij informatie over de mogelijke reacties op een traumatische gebeurtenis. Daarnaast ontdekte Verharen praktische behoeften bij naasten van traumapatiënten. Dit zijn behoeften van naasten in materiële en niet-materiële zin. Het is voor te stellen dat er bij een bedreigde politiefunctionaris en zijn gezinsleden ook dergelijke praktische behoeften ontstaan. Behoeften in niet-materiële zin zijn dan bijvoorbeeld hulp bij juridische zaken. Voorbeelden van behoeften in materiële zin zijn de behoefte aan een alarminstallatiesysteem of een schadevergoeding. Tenslotte ontstaan er bij slachtoffers van traumatische gebeurtenissen emotionele behoeften. Dit zijn bijvoorbeeld behoeften aan erkenning, betrokkenheid en compassie. De behoefte aan erkenning kan vervuld worden doordat mensen uit de directe omgeving begaan zijn met het slachtoffer en dit laten blijken. Erkenning helpt secundaire victimisatie te voorkomen. Sommige slachtoffers hebben de behoefte om te

praten waarbij wordt geluisterd en niet veel wordt gevraagd. Een ander deel heeft behoefte met rust gelaten te worden om alles op een rijtje te zetten. De meeste mensen verwerken op eigen kracht en/of met behulp van personen uit de naaste omgeving een traumatische gebeurtenis. In het begin is dan ook geen professionele hulp nodig (van Deth, 2000). Steun van collega's, lotgenoten en naaste familieleden helpen in deze fase zelfs meer dan professionele hulp omdat alleen zij kunnen bieden waar een getroffene het meest behoefte aan heeft: echte betrokkenheid en compassie. In paragraaf 2.3 werd gezegd dat als de psychische en lichamelijke reacties na een traumatische gebeurtenis langere tijd blijven bestaan, en iemand last heeft van herbelevingsreacties, vermijding en verhoogde prikkelbaarheid, men kan spreken van een posttraumatische stressstoornis. Voor mensen met PTSS, burn out of stemmings-of angststoornissen is professionele hulp noodzakelijk omdat de kans klein is dat deze klachten alsnog op korte termijn verdwijnen (Olf et al., 2005).

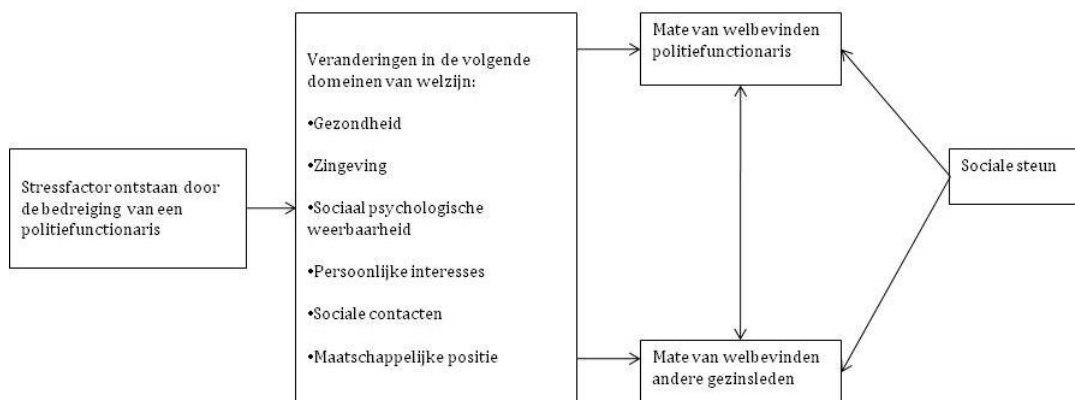
2.6 Conclusie

De gevolgen van een bedreiging worden bepaald door de aard van een dreigement en de individuele beoordeling. Bedreigingen op de persoon, zoals bedreigingen met verkrachting en bedreiging met de dood, maken de meeste indruk. Vooral slepende kwesties kunnen op lange termijn problemen opleveren voor een politiefunctionaris en zijn gezin. Naast de aard van de bedreiging speelt de subjectief ervaren dreiging een cruciale rol in het wel of niet optreden van stressreacties. De ontwikkeling van een stressfactor is niet alleen afhankelijk van een individuele beoordeling van de situatie, maar van de beoordeling van de situatie door de politiefunctionaris én de andere gezinsleden tezamen. De gevolgen van een bedreiging voor een politiefunctionaris en zijn gezinsleden zijn niet hetzelfde. De stressreactie van de politiefunctionaris en zijn gezin wordt beïnvloed door hoe alle gezinsleden de situatie beoordelen en door de manier waarop ze met de situatie omgaan. Deze beoordeling is afhankelijk van individuele persoonskenmerken en sociale steun. Een bedreiging kan veranderingen in verschillende domeinen van welzijn teweeg brengen. Zo kunnen slaapproblemen en angstgevoelens een bedreiging vormen voor de gezondheid van een politiefunctionaris en zijn gezin. Ook kan het ertoe leiden dat iemand geen recreatieve activiteiten meer onderneemt. Een bedreiging kan zelfs het geloof in goede intenties van andere mensen aantasten en de veronderstelling dat het bestaan zinvol is. Sociale steun kan de verwerking van traumatische gebeurtenissen vergemakkelijken. Collega's, leidinggevenden, lotgenoten en familieleden kunnen helpen slachtoffers van bedreigingen in hun cognitieve, praktische en emotionele behoeften te voorzien. Andersom kan onvoldoende erkenning, aandacht en steun vanuit het sociale netwerk het verwerkingsproces behoorlijk verstoren. Dit kan leiden tot

secundaire victimisatie. Secundaire victimisatie is voor slachtoffers soms nog erger dan de primaire victimisatie. Verloopt de verwerking van de traumatische gebeurtenis niet goed, zoals bij mensen met PTSS, burn out, stemmings- of angststoornissen, dan is professionele hulp noodzakelijk omdat de kans klein is dat deze klachten alsnog op korte termijn verdwijnen.

In Figuur 1 wordt het conceptueel model weergegeven dat de belangrijkste veronderstelde relaties tussen de verschillende variabelen van dit onderzoek laat zien. In het model is te zien dat een stressfactor die ontstaat door bedreiging van een politiefunctaris invloed kan hebben op alle domeinen van welzijn. Vervolgens bepalen deze domeinen van welzijn de mate van welbevinden van een politiefunctaris en zijn gezinsleden. Daarnaast wordt het effect van een stressfactor ook bepaald door de manier waarop andere gezinsleden er emotioneel op reageren en door de sociale steun die de politiefunctaris en zijn gezinsleden ontvangen.

Figuur 1. Conceptueel model van de belangrijkste veronderstelde relaties in dit onderzoek

2.7 Empirische deelvragen

Na de theoretische verkenning kan de vraagstelling uit hoofdstuk 1 worden opgesplitst in vier empirische deelvragen.

Deelvraag 1. Wat is de invloed van een persoonlijke bedreiging op de volgende domeinen van welzijn van de politiefunctionaris: gezondheid, zingeving, sociaal psychologische weerbaarheid, persoonlijke interesses, sociale contacten en maatschappelijke positie?

Deelvraag 2. Wat is de invloed van een persoonlijke bedreiging op de volgende domeinen van welzijn van de gezinsleden van de getroffen politiefunctionaris: gezondheid, zingeving, sociaal psychologische weerbaarheid, persoonlijke interesses, sociale contacten en maatschappelijke positie?

Deelvraag 3. Welke cognitieve, praktische en emotionele behoeften heeft een politiefunctionaris op het gebied van nazorg na een persoonlijke bedreiging?

Deelvraag 4. Welke cognitieve, praktische en emotionele behoeften hebben gezinsleden van een politiefunctionaris op het gebied van nazorg na een persoonlijke bedreiging?

Hoofdstuk 3 Methodologie

3.1 Uitvoering van het onderzoek

Er is bij dit onderzoek gekozen voor een kwalitatieve methode. De reden hiervoor is dat er getracht wordt een beeld te krijgen van de manier waarop mensen betekenis geven aan hun sociale omgeving en hoe ze zich op basis daarvan gedragen. Er is in dit onderzoek gevraagd naar de betekenis die mensen geven aan bedreigingen die zij hebben meegemaakt en de gevolgen hiervan op hun welzijn. Tevens is gevraagd hoe zij de nazorg vanuit de organisatie hebben ervaren. Vervolgens is getracht met de juiste begrippen te beschrijven en te begrijpen wat er zich afspeelt. Dit wordt interpreteren genoemd. Interpreteren betekent 'inleven'. Het gaat om de waarneming in een poging mensen te begrijpen wat hen beweegt in hun gedrag en samenleven. Omdat het doel van dit onderzoek kennisvermeerdering voor het praktisch handelen van de Regiopolitie Groningen is, wordt het een praktijkgericht wetenschappelijk onderzoek genoemd. De kennis die met dit onderzoek wordt vergaard wordt omgezet in een beleidsadvies. De onderzoeksstrategie is veldwerk en de onderzoeksmethode is het afnemen van semi-structureerde interviews met behulp van een topiclijst.

De participanten van dit onderzoek zijn politiefunctionarissen van de Regiopolitie Groningen die in 2009 en 2010 aangifte hebben gedaan van bedreiging en de partners van deze politiefunctionarissen. Het gaat hierbij om politiefunctionarissen die op het moment van de aangifte werkzaam waren in de basispolitiezorg. Het politiewerk bestaat naast basispolitiezorg ook uit specialistische taken zoals rechercheonderzoek. Er is echter gekozen voor agenten in de basispolitiezorg omdat deze groep het meest op straat werkt en daardoor het meest te maken hebben met agressie en geweld. De participanten zijn benaderd via een lijst 'ernstige geweldsincidenten' die bij de personeelsafdeling van de Regiopolitie Groningen aanwezig is. Hierin staat weergegeven welke politiefunctionaris van de Regiopolitie Groningen met welke vorm van geweld te maken heeft gehad in 2009 en 2010. Alle politiefunctionarissen die op deze lijst staan hebben aangifte gedaan van dit geweldsincident. Er is alleen gekeken naar zaken waarin sprake was van bedreiging. Dit zijn in totaal 85 zaken. Deze politiefunctionarissen hebben vervolgens een brief ontvangen met de vraag of zij en hun partners willen participeren in dit onderzoek. Naar aanleiding van deze brief hebben er 31 politiefunctionarissen gereageerd. Hiervan hebben er zeven politiefunctionarissen aangegeven niet mee te willen werken aan het onderzoek. Zes politiefunctionarissen hebben aangegeven wel mee te willen werken aan het onderzoek maar zonder partner en vier politiefunctionarissen hebben aangegeven wel mee te

willen werken maar alleenstaand te zijn. Door middel van doelgerichte selectie zijn 25 participanten geselecteerd. Bij deze doelgerichte selectie is zoveel mogelijk gelet op een selectie van politiefunctionarissen met een partner en kinderen en op variatie in de aard van de bedreiging en frequentie van de bedreiging. Bij de doelgerichte selectie is geen rekening gehouden met leeftijd en aantal jaren werkervaring. De reden hiervoor is dat er in de literatuur geen consensus is over de verschillen van impact van bedreigingen op jonge en oude werknemers, met weinig en veel werkervaring. Met de geselecteerde participanten is vervolgens een afspraak gemaakt voor de interviews. De kinderen van de politiefunctionarissen zijn niet geïnterviewd vanuit praktische overwegingen. De invloed van de bedreiging op het functioneren van de kinderen is achterhaald via de politiefunctionarissen en hun partners. De politiefunctionarissen en hun partners zijn gescheiden geïnterviewd. De uiteindelijke samenstelling van de participanten die geïnterviewd is als volgt: In totaal zijn er 25 participanten geïnterviewd waarvan drie politiefunctionarissen zonder partners en elf politiefunctionarissen en hun partners. Onder deze elf stellen hebben negen stellen kinderen. Van de drie politiefunctionarissen zonder partner zijn er twee alleenstaand en één waarvan de partner niet kon meewerken. Van de 14 politiefunctionarissen zijn er vijf werkzaam op basiseenheid Stadskanaal, drie op basiseenheid West, twee op basiseenheid Veendam, en de laatste vier op de basiseenheden Centrum, Zuid, Uithuizen en Winschoten. Alle geïnterviewde politiefunctionarissen zijn tussen de 26 en 56 jaar oud waarbij de gemiddelde leeftijd ligt op 43 jaar. Alle geïnterviewde politiefunctionarissen hebben minimaal tien jaar werkervaring. De partners die zijn geïnterviewd zijn allen tussen de 25 en 56 jaar oud en hun gemiddelde leeftijd ligt op 40 jaar.

De interviews met politiefunctionarissen en hun gezinsleden zijn opgenomen met een digitale voicerecorder. De gegevens die door middel van de interviews verkregen zijn, zijn vervolgens geanalyseerd met behulp van het computerprogramma MAXQDA. Na de eerste zes interviews heeft de eerste ronde data-analyse plaatsgevonden waarbij deze zes interviews zijn gecodeerd door middel van open codering. Daarna zijn de rest van de interviews afgenomen en vervolgens zijn alle gegevens achtereenvolgens open, axiaal en selectief gecodeerd. Na 25 interviews was verzadiging bereikt. Dit betekent dat er bij de analyse van nieuw geselecteerde gevallen geen nieuwe informatie meer verkregen wordt over relevante onderwerpen (Boeije, 2005). Na het selectief coderen kon de rapportage van de resultaten plaatsvinden waarbij de gegevens van de participanten volledig zijn geanonimiseerd.

Tijdsplanning

Het onderzoek is uitgevoerd tussen 7 februari en 6 juli 2011. De tijdsplanning van de afzonderlijke onderdelen van het afstudeeronderzoek ziet er als volgt uit:

Activiteit	Datum
Onderzoeksdesign	7 februari-20 maart
Literatuuronderzoek	21 maart-7 april
Benaderen participanten en voorbereiden interviews	16 maart- 7 april
Dataverzameling en data-analyse	8 april- 7 juni
Rapportage	8 juni-6 juli

Kwaliteit van de data

De betrouwbaarheid van dit onderzoek is vergroot door bij elk interview gebruik te maken van een topiclijst. Tevens is er getracht zoveel mogelijk participanten te interviewen, zodat de kans op toevallige fouten klein is. Tenslotte zijn alle interviews letterlijk uitgetypt en verwerkt met het computerprogramma MAXQDA, wat ook de betrouwbaarheid van het onderzoek ten goede komt.

Er is getracht de interne validiteit van dit onderzoek te waarborgen door de belangrijke begrippen in de topiclijst te operationaliseren. Tevens heeft de onderzoeker zoveel mogelijk door gevraagd op relevante onderwerpen en/of vragen op een andere manier geformuleerd. Op die manier kunnen sociaal wenselijke antwoorden voorkomen worden.

3.2 Onderzoeksrelevantie

Maatschappelijke relevantie

Aggressie en geweld tegen werknemers met een publieke taak brengt veel persoonlijk leed met zich mee, zowel voor het slachtoffer als voor zijn gezin, vrienden en collega's. Een bedreiging kan bijvoorbeeld gevolgen hebben voor de gezondheid van een politiefunctionaris en zijn gezinsleden door het ontstaan van lichamelijke en psychische klachten, maar ook voor hun maatschappelijke positie door veranderingen in het functioneren op het werk of op school. Aggressie en geweld tegen politieambtenaren kost de samenleving ieder jaar naar schatting 26 miljoen euro, hetgeen alleen nog maar de kosten voor ziekteverzuim en minder goed functionerende politieagenten betreft (Prinsen, 2010). Aangezien bedreigingen ook invloed hebben op het welzijn van het gezin van een politiefunctionaris zijn de totale maatschappelijke kosten als gevolg van een bedreiging waarschijnlijk een veelvoud van dit bedrag. De Regiopolitie Groningen is als werkgever wettelijk verantwoordelijk voor het beschermen van zijn werknemers

in de uitvoering van de werkzaamheden. Het is dan ook van groot belang om de invloed van een bedreiging van een politiefunctionaris bij het korps Groningen op het welzijn van de agent, maar ook op zijn gezin te onderzoeken. Met de onderzoeksresultaten worden aanbevelingen gedaan betreffende nazorg vanuit het korps specifiek gericht op deze doelgroep.

Wetenschappelijke relevantie

Er is zeer weinig onderzoek gedaan naar de gevolgen van bedreiging voor het welzijn van politieagenten en hun gezinsleden. De meeste onderzoeken die gaan over de bedreiging van politieagenten komen uit de criminologie en beschrijven de (psychische) gevolgen van bedreigingen minimaal. Er is daarom gebruik gemaakt van verwante concepten en onderzoeksgebieden om de situatie te beschrijven. Zo is er gebruik gemaakt van literatuur over traumatische gebeurtenissen zoals ernstige ongevallen, literatuur over stressfactoren en stressreacties en literatuur over andere vormen van bedreiging zoals stalking. Toch is het moeilijk literatuur te vinden die niet alleen de gevolgen van een traumatische gebeurtenis voor een slachtoffer maar ook voor het gezin van het slachtoffer beschrijft. Er is dus een leemte in de wetenschappelijke literatuur. Dit onderzoek probeert die leemte op te vullen door een beeld te schetsen van de gevolgen van een bedreiging van politiefunctionarissen en zijn gezin op verschillende welzijnsdomeinen: gezondheid, zingeving, sociaal psychologische weerbaarheid, persoonlijke interesses, sociale contacten en maatschappelijke positie.

ASW-verantwoording

Dit onderzoek is een onderzoek voor de studie Algemene Sociale Wetenschappen. Interdisciplinariteit, probleemgerichtheid en beleidsvorming staan centraal. In dit onderzoek worden theorieën uit verschillende disciplines gebruikt: theorieën over de aard van de bedreigingen waar politiefunctionarissen mee te maken hebben uit de criminologie, theorieën over een bedreiging als een traumatische gebeurtenis die stressreacties bij de betrokken persoon oproept vanuit de psychologie en theorieën over de verschillende welzijnsdomeinen waar een traumatische gebeurtenis zijn weerslag op heeft vanuit de sociologie. Het onderzoek speelt op verschillende niveau's. Bedreigingen kunnen invloed hebben op micro-niveau: namelijk de primaire leefsituatie van het individu en de relaties die daarvan deel uitmaken, het gezin. Bedreigingen hebben ook invloed op het meso-niveau: namelijk op de omgang met vrienden, familie en burens, het functioneren op het werk en hobby's. Daarnaast gaat het om een probleemgericht onderzoek. De aanleiding van het onderzoek is namelijk een praktijkprobleem

van de Regiopolitie Groningen met als doel aanbevelingen te doen voor passende nazorg vanuit het korps.

3.3 Operationalisering centrale begrippen

Gezondheid	<p>Het ontstaan van lichamelijke klachten zoals hartkloppingen en nachtmerries en het ontstaan van psychische klachten zoals angst en PTSS.</p> <p>Dit begrip is in zowel de topiclijst politiefunctionarissen als de topiclijst partners weergegeven als topic 3.1.</p>
Zingeving	<p>Veranderingen in de waarden met betrekking op de wereld en anderen zoals twijfel aan de goede intenties van anderen en twijfel over de zin van het leven.</p> <p>Dit begrip is weergegeven in beide topiclijsten als topic 3.2.</p>
Sociaal psychologische weerbaarheid	<p>Verandering in de mate van zelfrespect (het hebben van een positief beeld van jezelf). Bijvoorbeeld twijfel over iemands competenties om problemen het hoofd te kunnen bieden of om persoonlijke levensdoelen te kunnen behalen.</p> <p>Dit begrip is weergegeven in beide topiclijsten als topic 3.3.</p>
Persoonlijke interesse	<p>Verandering in de deelname aan recreatieve activiteiten zoals sporten, en uitgaan, in de deelname aan activiteiten met betrekking tot individuele ontplooiing zoals cursussen of museumbezoek en in de deelname aan activiteiten in het teken van maatschappelijke dienstbaarheid zoals mantelzorg.</p> <p>Dit begrip is weergegeven in beide topiclijsten als topic 3.4</p>
Sociale contacten	<p>Veranderingen in de omgang met betekenisvolle contacten zoals spanningen en relatieproblemen binnen primaire relaties of vermijding en minimalisering van bredere sociale contacten met vrienden of collega's.</p> <p>Dit begrip is weergegeven in beide topiclijsten als topic 3.5</p>
Maatschappelijke positie	<p>Veranderingen in het functioneren op het werk en school en veranderingen in inkomsten en uitgaven.</p> <p>Dit begrip is weergegeven in beide topiclijsten als topic 3.6</p>

- Cognitieve steun**   Steun met betrekking tot het verstrekken van informatie en advies. Bijvoorbeeld relevante informatie met betrekking tot het incident en de afhandeling ervan of informatie over de mogelijke reacties op een traumatische gebeurtenis.
Dit begrip is weergegeven in de topiclijst politiefunctionarissen als topic 6.1 en in de topiclijst partners als topic 5.1.
- Praktische steun**   Steun in materiële en niet-materiële zin. Behoeften in niet-materiële zin zijn bijvoorbeeld hulp bij juridische zaken, zoals het invullen van een voegingsformulier. Behoeften in materiële zin zijn de behoefte aan een alarminstallatiesysteem of andere veiligheidsmaatregelen.
Dit begrip is weergegeven in de topiclijst politiefunctionarissen als topic 6.2 en in de topiclijst partners als topic 5.2.
- Emotionele steun**   Dit is steun met betrekking tot het omgaan met emoties. Voorbeelden zijn het tonen van erkenning, betrokkenheid en compassie.
Dit begrip is weergegeven in de topiclijst politiefunctionarissen als topic 6.3 en in de topiclijst partners als topic 5.3.

Hoofdstuk 4. Resultaten

In dit hoofdstuk worden de resultaten van de dataverzameling gepresenteerd. Deze resultaten zijn gebaseerd op de interviews die zijn afgenomen bij politiefunctionarissen van de Regiopolitie Groningen en hun partners. Ter ondersteuning van de uitkomsten zullen citaten uit de interviews worden gebruikt. Om de anonimiteit van de participanten te garanderen worden de verschillende participanten weergegeven met slechts een participantnummer. De resultaten van de dataverzameling zullen worden weergegeven in de volgorde van de opgestelde deelvragen. Bij het beantwoorden van de deelvragen zal worden gesproken over ‘politiefunctionarissen’ en ‘partners’ in plaats van over participanten. Op deze manier kan een onderscheid worden gemaakt tussen de resultaten van de twee groepen geïnterviewden.

4.1 Beantwoording van deelvraag 1

Wat is de invloed van een persoonlijke bedreiging op de volgende domeinen van welzijn van de politiefunctionaris: gezondheid, zingeving, sociaal psychologische weerbaarheid, persoonlijke interesses, sociale contacten en maatschappelijke positie?

De geïnterviewde politiefunctionarissen hebben tijdens hun werk met veel verschillende soorten bedreigingen te maken gehad: van langdurige telefonische bedreigingen tot eenmalige bedreigingen met wapens zoals een pistool of een bijl. De bedreigingen die volgens de geïnterviewde politiefunctionarissen de meeste invloed hebben gehad op hun welzijn zijn ten eerste de bedreigingen waarbij men het gevoel had dat hun leven in gevaar was doordat ze de controle op de situatie kwijt waren. Dit komt overeen met bevindingen in de theoretische verkenning. Controle over de situatie is van groot belang bij de veerkracht tegen traumatische gebeurtenissen (Nijdam et al., 2008). Ten tweede hebben bedreigingen die een inbreuk hebben gemaakt op de privacy van de politiefunctionarissen een grote invloed op hun welzijn. Bij enkele politiefunctionarissen is de invloed van bedreigingen zo groot dat zij last hebben van symptomen van burn out of een posttraumatische stressstoornis (PTSS).

Gezondheid

Bijna alle geïnterviewde politiefunctionarissen geven aan dat bedreigingen in meer of mindere mate lichamelijke en/of psychische gevolgen hebben. In de theoretische verkenning komt ook naar voren dat slachtoffers van traumatische gebeurtenissen vaak een mix van psychische en lichamelijke reacties ervaren die in de meeste gevallen na enkele weken vervagen. Als de klachten gedurende langere tijd aanhouden kan er sprake zijn van PTSS. Bij een klein aantal politiefunctionarissen is dit het geval. Zij geven aan dat deze ernstige psychische klachten zijn ontstaan doordat ze in korte tijd teveel heftige incidenten hebben meegemaakt die ze niet goed hebben kunnen verwerken. Men vergelijkt dit met een emmer die steeds verder vol druppelt en op een gegeven moment overstroomt. Hoewel slechts enkele geïnterviewde politiefunctionarissen aangeven last te hebben van de symptomen PTSS of burn out, zijn veel politiefunctionarissen zich er bewust van zijn dat ze hiervoor op moeten passen. Ze zien regelmatig collega's die op het randje zitten van PTSS of burn out. Geen van de politiefunctionarissen geeft aan dat hem zoiets niet zal overkomen. Een enkele politiefunctionaris vraagt zich zelfs af of er meer aan de hand zou kunnen zijn met zijn gezondheid. Men geeft bijvoorbeeld aan last te hebben van herbelevingsreacties en verhoogde prikkelbaarheid. Dit zijn twee van de hoofdkenmerken van PTSS (Nijdam et al., 2008).

"Ik heb er wel eens aan gedacht dat ik misschien tegen PTSS of een burn out aan zit maar ik weet het niet. Als ik een filmpje zie op het Politie Opleidings Centrum wat gaat over iets wat ik zelf heb meegemaakt dan breekt het klamme zweet me wel uit. Laatst sprak ik met een collega en hij zei dat hij merkte aan mij dat ik onrustig werd als ik over dingen praat. Hij zei: 'Misschien moet je er een keer werk van maken'. Hij was de eerste die het opviel en toen werd ik me wel bewust dat dat misschien wel zou kunnen" (P14, politiefunctionaris).

De geïnterviewde politiefunctionarissen die last hebben van symptomen als PTSS of burn out, geven aan veel psychische klachten te hebben zoals angst, boosheid en somberheid. Maar angst en boosheid komt ook bij een groot aantal van de politiefunctionarissen voor die geen last hebben van symptomen van PTSS of burn out. Angst uit zich op verschillende momenten. Als politiefunctionarissen bedreigd worden zeggen ze op het moment van bedreiging vaak geen angst te voelen. Dan wordt er gehandeld vanuit instinct en/of reflex en blijft men professioneel. Men staat er op dat moment niet bij stil wat hen overkomt. Later komt de klap. Dan beseffen ze hoe bedreigend een situatie is geweest en een groot aantal politiefunctionarissen geeft aan op dat moment behoorlijk te schrikken van wat er is gebeurd. Verder geeft een aantal

politiefunctionarissen aan nog wel eens aan deze beangstigende momenten terug te denken. De angstgevoelens verergeren als men opnieuw een traumatische gebeurtenis meemaakt.

"Je denkt er nog wel eens aan. Het komt weer naar boven als er iets gebeurt. Bijvoorbeeld toen die collega in Baflo was doodgeschoten. Dan denk je: verdomme dat had mij dus ook kunnen overkomen. Dan ga je wel denken: die dreiging, dat doet toch wel iets met me. Verdomme, ik had ook dood kunnen zijn toen. Dat speelt wel parten"(P 10, politiefunctionaris).

Een enkele politiefunctionaris die last heeft van symptomen van PTSS of burn out geeft aan voortdurend te leven met de angst dat hem of haar iets overkomt tijdens het werk. Naast de angst dat men iets overkomt tijdens het werk zijn sommige politiefunctionarissen langere tijd bang dat de bedreiger zijn dreigementen tot uitvoering zal brengen. Opvallend genoeg is de grootste angst van deze politiefunctionarissen niet dat zijzelf iets overkomt maar dat hun gezinsleden gevaar lopen of dat de dader hun gezin angst aanjaagt. Ze geven aan zichzelf goed te kunnen verdedigen maar dat ze er niet aan moeten denken dat de dader ineens bij zijn gezin op de stoep staat. Indien de dader nieuwe bedreigingen uit of wanneer het gevoel van dreiging aanwezig blijft, dan blijft deze angst ook aanwezig. Hierdoor blijven de politiefunctionarissen er langere tijd in hun hoofd mee rondlopen.

"De inbreuk op mijn privacy was heel groot. Daardoor heb ik er twee weken in mijn hoofd mee rondgelopen, dat ik er dagelijks mee bezig was. Ik wou weten of ik nog afgeluisterd werd. Als er iemand belde was ik heel alert en heel precies met wat ik zei door de telefoon. Die alertheid heeft eigenlijk wel een half jaar geduurd"(P 11, politiefunctionaris).

Als de dader geen nieuwe bedreigingen uit of de politiefunctionaris merkt dat de dader zijn bedreigingen niet tot uitvoer brengt vervaagt het gevoel van angst bij de meeste geïnterviewde politiefunctionarissen na een paar weken.

Naast angst worden door veel politiefunctionarissen ook boosheid en frustratie als psychische klacht genoemd. Een groot aantal politiefunctionarissen geeft aan dat het incident, maar ook de juridische afhandeling ervan, gevoelens van boosheid en frustratie heeft opgeroepen. Enkele politiefunctionarissen geven aan boosheid te voelen tegenover de dader vlak na het incident. Ze zijn kwaad om wat hun wordt aangedaan en het eerste uur na een incident zijn ze niet aanspreekbaar en moeten ze stoom afblazen. Deze primaire boze reactie verdwijnt bij de meeste politiefunctionarissen binnen een aantal uren. Maar naast boosheid tegenover de dader ervaart men ook boosheid en frustratie doordat een incident niet naar hun tevredenheid wordt

afgehandeld. Veel politiefunctionarissen geven aan boosheid te voelen, of te hebben gevoeld, tegenover collega's, de organisatie, het Openbaar Ministerie (OM) en/of de rechter omdat men zich onrechtvaardig behandeld voelt. De gevoelens van boosheid en frustratie over de nasleep van een incident kunnen lang aanwezig blijven. Een aantal politiefunctionarissen geeft aan hier nog steeds last van te hebben.

"Als het goed afgehandeld was geweest dan weet je: oké, het is een incident geweest maar het is verder goed afgehandeld, nou klaar. Maar het is slecht afgehandeld en dat is iets wat je tot in de lengte van de dagen blijft frustreren"(P 02, politiefunctionaris).

De behoefte aan 'gerechtigheid' die veel politiefunctionarissen hebben, wordt verder behandeld in paragraaf 5.3 van dit hoofdstuk.

Lichamelijke klachten

Eén van de lichamelijke klachten die door veel politiefunctionarissen wordt genoemd is het ontstaan van hartkloppingen, trillen en gespannenheid tijdens of na een incident. Sommige politiefunctionarissen geven aan dat de adrenaline door hun lijf jaagt wanneer ze zich ernstig bedreigd voelen. Deze politiefunctionarissen geven aan dat dergelijke klachten na een paar uur vanzelf weer verdwijnen.

De politiefunctionarissen die last hebben van symptomen van PTSS of burn out, geven aan dat zij naast hartkloppingen ook last hebben van andere lichamelijke klachten zoals concentratieproblemen, vermoeidheid en nachtmerries.

Zingeving

Enkele politiefunctionarissen geven aan twijfel te hebben aan de goede intenties van anderen. Ze geven aan burgers te wantrouwen en het idee te hebben dat er mensen zijn die zich tegen de politie keren. Daardoor is men behoedzaam in de omgang met anderen, niet alleen tijdens het werk maar ook in hun privé. Men geeft bijvoorbeeld aan als politieagent in privé herkend te worden en daardoor extra alert te zijn bij het bezoeken van openbare gelegenheden.

Uit de interviews komt bovendien naar voren dat politiefunctionarissen twijfelen aan de zin van het werk of twijfelen aan de goede intenties van de werkgever. Bijna alle politiefunctionarissen geven aan weinig vertrouwen te hebben dat het OM en rechters er alles aan doen om daders die politiemensen bedreigen hard aan te pakken. Ook geven enkele politiefunctionarissen aan minder vertrouwen te hebben in de organisatie. Dit vertrouwen is geschaad door de afhandeling van eerdere zaken. Soms al in een vroeg stadium, doordat

politiefunctionarissen hebben ervaren hoe de afhandeling van aangiftes van burgers verloopt. Maar ook geeft een aantal politiefunctionarissen aan dat hun vertrouwen in het rechtssysteem is geschaad door de bedreiging waar zij als laatste aangifte van hebben gedaan en die zijn besproken tijdens de interviews.

"Toen de uitspraak van de rechter kwam dacht ik: jeetje, wat voor werk doe ik in hemelsnaam? Dan zit ik aangiftes op te nemen van burgers en als dit al vrijspraak oplevert, wat voor zaak neem ik dan op? Het heeft me wantrouwig gemaakt naar justitie toe" (P 09, politiefunctionaris).

Sociaal psychologische weerbaarheid

Alleen politiefunctionarissen die last hebben van symptomen van PTSS of burn out, geven aan dat bedreigingen invloed hebben gehad op hun zelfvertrouwen. Zo zijn ze gaan twifelen over hun handelen in een bepaalde situatie en of ze überhaupt nog geschikt zijn om het werk als politieagent te blijven doen.

"Je gaat zeker twifelen aan jezelf. Tijdens de rechtszaak zei de advocaat van de verdachte: 'Je bent niet geschikt voor dit werk en waarschijnlijk was je al een beetje labiel'. Als zo'n advocaat dat gaat lopen roepen dan blijft dat wel hangen"(P09, politiefunctionaris).

Meerdere politiefunctionarissen geven aan dat meer scholing en debriefing het vertrouwen in henzelf zouden kunnen vergroten. Een debriefing is een soort evaluatie van een incident. De behoefte aan debriefing wordt verder behandeld in paragraaf 4.3 van dit hoofdstuk.

Persoonlijke interesses

Politiefunctionarissen geven aan op twee manieren veranderingen te ondervinden bij de deelname aan recreatieve activiteiten, individuele ontplooiing en maatschappelijke dienstbaarheid. Politiefunctionarissen die last hebben van symptomen van PTSS of burn out geven aan dat bedreigingen invloed hebben gehad op hun persoonlijke interesses doordat ze geen zin hebben, of niet in staat zijn om bepaalde activiteiten te ondernemen. Bijvoorbeeld het bezoeken van verjaardagen. Andere politiefunctionarissen geven aan dat zij bij het winkelen of het uitgaan bepaalde plaatsen mijden waar zij mogelijk de dader tegen zouden kunnen komen. In de meeste gevallen doet een politiefunctionaris dit om zijn gezinsleden te beschermen.

"Ik ging geregeld winkelen met mijn gezin in Veendam en dat heb ik sindsdien niet meer gedaan. Want ik wil mijn gezin niet aandoen dat ze hem tegenkomen" (P 14, politiefunctionaris).

Op het vermijden van bepaalde plaatsen na, geven politiefunctionarissen aan hun levensstijl niet aan te passen ten gevolge van bedreigingen.

Sociale contacten

Een aantal politiefunctionarissen geeft aan dat bedreigingen invloed hebben op het contact met hun partners. Bijna alle geïnterviewde politiefunctionarissen proberen deze invloed te beperken door thuis niet of weinig te praten over de incidenten die zij op het werk meemaken. Dit doen ze om hun partner niet ongerust te maken. Partners geven echter aan het wel te merken wanneer een politiefunctionaris door een bedreiging niet goed in zijn vel zit. Enkele politiefunctionarissen zeggen dat de stress zorgt voor spanningen binnen de relatie, bijvoorbeeld doordat men zich afreageert.

"Je zit minder prettig in je vel en dat geeft wel eens wrijvingen. Mijn vrouw moet het maar begrijpen en dat valt niet mee. Aan de buitenkant lijkt het dan goed maar aan de binnenkant voelt het niet zo. Dat geeft wel eens spanning binnen het gezin" (P13, politiefunctionaris).

Daarnaast geeft een aantal politiefunctionarissen aan dat bedreigingen, naast het contact met hun partners, ook het contact met collega's ontregelt. Zo voelt men zich door collega's niet altijd gesteund in het actief meewerken om bewijslast te verzamelen tegen de verdachte die zij hebben aangegeven en heeft men niet het gevoel op lange termijn hun verhaal kwijt te kunnen bij collega's. Het gebrek aan steun van collega's wordt verder besproken in paragraaf 4.3.

Maatschappelijke positie

Bijna alle politiefunctionarissen ondervinden veranderingen in hun functioneren op het werk doordat zij bedreigd zijn geweest. Deze veranderingen uiteten zich in een andere manier van optreden tijdens het werk, ziek melden of verandering van functie. Alle geïnterviewden ervaren verandering in hun manier van optreden door bedreigingen. Doordat zij zich bewust zijn van de gevaren van het beroep worden ze voorzichtiger in hun handelen. Men geeft bijvoorbeeld aan eerst van een afstand de situatie in te schatten alvorens te handelen, maar ook door meteen in te grijpen wanneer men de controle over een situatie dreigt te verliezen. Ook zeggen politiefunctionarissen door ervaringen steeds beter het gedrag van burgers in te kunnen schatten, bijvoorbeeld wanneer een burger verzet gaat plegen. De meeste politiefunctionarissen ervaren dit als iets positiefs.

"Het is wel een heel groot leermoment in mijn carrière is geweest. Ik besepte wel terdege dat wat gebeurd is wel heel heftig was. Ik heb het voor mezelf geëvalueerd. Misschien had ik toch moeten schieten. Dat is misschien wel waardoor je volwassen wordt in het politiewerk. Dat je anders met situaties omgaat door de ervaring die je opdoet"(P08, politiefunctionaris).

Een enkele politiefunctionaris zegt na een bedreiging wel eens buitenproportioneel hard op te treden. Dit komt vooral voor wanneer men geen time-out heeft kunnen nemen en meteen weer tegen nieuwe incidenten aanloopt. Verder geeft een aantal geïnterviewden aan zich ziek te hebben gemeld of te zijn veranderd van functie als gevolg van bedreigingen. Ook geven een aantal politiefunctionarissen aan wel eens moeite te hebben met bepaalde diensten zoals nachtdiensten of het werken met oud en nieuw. Sommige politiefunctionarissen zeggen wel eens te hebben overwogen een andere functie of een andere werkgever te zoeken door bedreigingen of de afhandeling ervan, maar heeft dit uiteindelijk niet gedaan. De keus om al dan niet een andere baan te zoeken wordt mede bepaald door de behoeften van de partner. Deze constatering komt overeen met de bevindingen in de theoretische verkenning (Bovenkerk, 2005).

"Mijn vrouw had zoiets van: 'Ik heb het wel even gehad met dat geweld tegen jullie'. Zij is al lang blij dat ik een andere functie heb. Dat is ook mede de oorzaak dat ik gewisseld ben van functie. Als dit niet allemaal was gebeurd was ik denk ik ook wel bij de afdeling milieu gaan werken maar dan iets later in mijn carrière" (P14, politiefunctionaris).

Volgens een aantal politiefunctionarissen hebben bedreigingen geleid tot derving van inkomsten. Dit verlies aan inkomsten is ontstaan doordat iemand in de ziektewet terecht is gekomen of doordat iemand geen onregelmatigheidsdiensten meer kan draaien als gevolg van de bedreiging.

4.2 Beantwoording van deelvraag 2

Wat is de invloed van een persoonlijke bedreiging op de volgende domeinen van welzijn van de gezinsleden van de getroffen politiefunctionaris: gezondheid, zingeving, sociaal psychologische weerbaarheid, persoonlijke interesses, sociale contacten en maatschappelijke positie?

Aan de hand van de interviews zal in deze paragraaf de invloed van bedreigingen op het welzijn van de partners en de kinderen worden besproken. Naast de invloed op de domeinen zal in deze paragraaf ook worden uitgelegd hoe partners hun levensstijl aanpassen als gevolg van de bedreigingen, aangezien veel partners dit blijken te doen.

De bedreigingen die volgens de partners de meeste invloed hebben op hun welzijn zijn bedreigingen waarbij partners het gevoel hebben dat het leven van de politiefunctionaris in gevaar is geweest en de incidenten waarbij de bedreiger aangeeft het gezin van de politiefunctionaris op te zullen zoeken.

Gezondheid

Bijna alle partners geven aan dat bedreigingen in meer of mindere mate lichamelijke en/of psychische gevolgen hebben. Bij partners van politiefunctionarissen ontstaan, net als bij politiefunctionarissen zelf, gevoelens van angst door bedreigingen. Ten eerste is er de angst dat hun partner iets overkomt in het uitoefenen van zijn beroep. Deze angst is het grootst wanneer een politiefunctionaris een avond- of nachtdienst moet draaien. Ondanks dat men niet weet of de kans op incidenten 's nachts groter is dan overdag geven partners aan dat hun angst 's nachts wel groter is. De angst dat de politiefunctionaris iets overkomt blijft altijd in meer of mindere mate aanwezig. Men probeert er niet aan teveel aan te denken. De angstgevoelens verergeren als men opnieuw een traumatische gebeurtenis meemaakt.

Ten tweede is er de angst dat henzelf of de kinderen iets overkomt. Als een politiefunctionaris thuis komt met het verhaal dat een verdachte heeft gezegd zijn gezin thuis te zullen opzoeken maakt dit sommige partners bang. Ook deze angst is het grootst als politiefunctionarissen avond- of nachtdiensten draaien. Partners voelen zich dan alleen en kwetsbaar. Bovendien denkt een partner dat wanneer de bedreiger ziet dat de politiefunctionaris aan het werk is, deze zal beseffen dat het gezin alleen thuis is en dit aanleiding zal zijn om langs te komen.

"Ik ben bang dat zo iemand hier een keer langs komt. Stel dat hij mijn partner een keer ziet tijdens zijn nachtdienst en denkt: hé hij is aan het werk dus zijn vrouw is alleen thuis. Ik ken hem niet dus ik kan ook niet inschatten in hoeverre dat echt gevaarlijk is. Maar dat schiet dan wel door mijn hoofd"(P 18, partner).

Door deze angstgevoelens ontstaan lichamelijke klachten die invloed hebben op de gezondheid van een aantal partners. De meest genoemde lichamelijke klacht waar partners last van hebben is slapeloosheid. Men geeft aan, vooral wanneer hun partner avond- of nachtdienst heeft, slechter te kunnen slapen en lichter te slapen. Van de elf geïnterviewde partners heeft een klein aantal aangegeven zelf ook bij de Regiopolitie Groningen te werken. Opvallend genoeg geven deze partners aan wel angst te hebben dat hun partner iets overkomt, maar niet dat henzelf of de

kinderen iets overkomt. Bij hen lijkt de invloed van bedreigingen op het welzijn ook minder groot dan bij partners die zelf niet bij de politie werken.

Zingeving

Uit de interviews komt naar voren dat een enkele partner door bedreigingen een minder positief beeld van de wereld en van de goede intenties van andere mensen heeft gekregen. Ook wordt er anders tegen het beroep van agent aangekeken. Men is zich bewuster van de gevaren.

"Door zijn verhalen heb ik een minder positief beeld van de wereld en de mensen die erop leven gekregen. Je ziet altijd de slechte kant. Dat had ik vroeger niet. In die zin is mijn kijk op de mensheid in de loop van de jaren fors negatief veranderd" (P 23, partner).

Sociaal psychologische weerbaarheid

Een klein aantal geïnterviewde partners zegt dat bedreigingen invloed hebben gehad op hun sociaal psychologische weerbaarheid. Partners die aangeven hier last van te hebben zeggen vaker last te hebben van onzekerheid. Deze onzekerheid wordt kortdurend versterkt door een bedreiging maar verdwijnt ook weer na verloop van tijd.

Persoonlijke interesses

De partners van politiefunctionarissen die last hebben van de symptomen van PTSS of burn out geven aan dat bedreigingen consequenties hebben voor het ondernemen van activiteiten. Wanneer een politiefunctionaris geen zin heeft of niet in staat is om bepaalde activiteiten te ondernemen, heeft dit gevolgen voor de activiteiten die de politiefunctionaris en zijn partner normaal samen ondernemen. Deze partners geven aan dan ook thuis te blijven.

"Ik heb er wel last van gehad dat mijn partner minder plezier had om dingen te ondernemen. Want wij ondernamen daardoor ook minder samen. Je zegt dan tegen vrienden: 'We komen wel een andere keer langs'. Maar daar heb ik wel last van" (P 21, partner).

Sociale contacten

Net als politiefunctionarissen die last hebben van de symptomen van PTSS of burn out geven de partners van deze politiefunctionarissen aan dat de stress van de politiefunctionaris zorgt voor spanningen binnen de relatie. Bijvoorbeeld doordat een politiefunctionaris erg met zichzelf bezig is en de partner zich tekort gedaan voelt. Partners die hier last van hebben geven aan er moeite

mee te hebben dat de psychische klachten van een politiefunctionaris langdurig druk op hun relatie legt.

"Ik heb het nu 3,5 jaar heel moeilijk gehad met haar. En nu hoop je op een beetje vooruitgang. En toen ik haar smste gisteren: 'Hoe is het, hoe voel je je?' En ik krijg terug: 'Ik wil naar huis en ik ben moe', dan denk ik: shit. Daar hadden we vanavond nog ruzie over" (P 21, partner).

Maatschappelijke positie

Geen van de partners geeft aan dat bedreigingen invloed hebben op hun maatschappelijke positie. Opvallend genoeg noemt ook geen van de partners consequenties van bedreigingen op inkomsten, terwijl een aantal politiefunctionarissen dit wel noemt. Partners van politiefunctionarissen zijn zich dus minder bewust van de financiële consequenties van bedreigingen. Dit komt mogelijk doordat ze deze minder voelen of doordat ze er minder waarde aan hechten.

Welzijn van de kinderen

Volgens politiefunctionarissen en hun partners hebben bedreigingen weinig invloed op het welzijn van hun kinderen. Politiefunctionarissen en hun partners vertellen weinig over de bedreigingen tegen hun kinderen. Vooral wanneer kinderen klein zijn merken ze er daardoor weinig van. Enkele partners geven aan hun kinderen wel te waarschuwen voor mogelijke gevaren ten gevolge van bedreigingen. Bijvoorbeeld door ze te vragen alert te zijn tijdens het spelen op straat of tijdens het uitgaan.

Aanpassen levensstijl

Veel partners geven aan hun levensstijl aan te passen als gevolg van bedreigingen. Alle geïnterviewde partners geven aan met een mobiele telefoon naast het bed te slapen wanneer hun partner nachtdienst heeft. Sommige partners gaan bewust niet slapen als een politiefunctionaris avonddienst heeft. Verder geeft een aantal partners aan niet meer 's avonds open te doen als er iemand voor de deur staat en deuren en ramen af te sluiten. Het aanpassen van de levensstijl is een voorbeeld van een omgangsstrategie die wordt toegepast wanneer een bedreiging een langdurige impact heeft (Bieleman et al., 2010).

"Ik ben er wel heel erg alert op 's avonds als ik naar bed ga en ik ben alleen, dat alle deuren op slot zitten en alle ramen dicht. Ik vind het nog steeds niet prettig als mijn partner nachtdienst heeft" (P 18, partner).

4.3 Beantwoording van deelvraag 3

Welke cognitieve, praktische en emotionele behoeften heeft een politiefunctionaris op het gebied van nazorg na een persoonlijke bedreiging?

Politiefunctionarissen geven aan verschillende behoeften aan steun te hebben na een bedreiging maar dat deze in veel gevallen niet volledig werden vervuld. De meeste van deze behoeften kunnen worden onderverdeeld in cognitieve, praktische en emotionele behoeften. Daarnaast geven politiefunctionarissen ook aan sterk de behoefte te hebben aan 'gerechtigheid'. De behoefte aan gerechtigheid wordt dan ook apart opgenomen in deze paragraaf. Tenslotte wordt aan het eind van deze paragraaf het gevolg van onvervulde behoeften behandeld: secundaire victimisatie.

Cognitieve behoeften

Veel politiefunctionarissen hebben weinig ervaring met het doen van aangifte vanwege een bedreiging. Het is de eerste keer, of één van de eerste keren, dat men aangifte doet van een dergelijk incident. Hierdoor is er veel onduidelijkheid over wat er gebeurt na een bedreiging. In dit onderzoek komt naar voren dat politiefunctionarissen grote behoefte hebben aan informatie en advies. Men is wel op de hoogte dat er een geweldsprotocol is, echter, veel politiefunctionarissen blijken niet precies te weten hoe het geweldsprotocol werkt en weten niet wie waar verantwoordelijk voor is. Hierdoor weten ze niet bij wie ze terecht kunnen met hun vragen. Onderdeel van het geweldsprotocol is de afhandeling van een incident middels juridische procedures. De meeste politiefunctionarissen zeggen niet goed op de hoogte te zijn van de werking van deze procedures en weten niet welke handelingen er wanneer verricht moeten worden. Ze geven bijvoorbeeld aan niet te weten wanneer ze recht hebben op een schadevergoeding en hoe ze deze kunnen aanvragen. Dit leidt er soms toe dat men niet overgaat tot het aanvragen van een schadevergoeding omdat men denkt hier geen recht op te hebben of omdat men niet weet hoe men dit moet aanpakken. De politiefunctionarissen geven aan het prettig te vinden om hier beter in geadviseerd te worden. Een ander voorbeeld van gebrek aan informatie blijkt uit het feit dat men niet weet of er iemand in de rechtszaak aanwezig is om de betreffende politiefunctionaris te vertegenwoordigen. Dit leidt er soms toe dat men besluit niet naar een rechtszaak te gaan omdat men denkt dat iemand van het korps hen vertegenwoordigt, terwijl dit niet het geval is.

Hoofdstuk 4. Resultaten

'Je krijgt formulieren en die moet je dan invullen maar je krijgt er geen goede begeleiding in. Er wordt dan gezegd: 'Vul maar even in en op die datum is de rechtszaak. Wil je je ook civiel partij stellen?'. ' Ja, maar hoe gaat dat dan in zijn werk? En kan je me er iets over vertellen?'. De één heeft dat misschien minder nodig dan de ander" (P 03, politiefunctionaris).

"Ze vroegen mij of ik niet bij de rechtszaak was geweest. Ik zei: 'Nee daar had ik geen belang bij'. Want ik weet uit ervaring dat zo'n rechtszaak vaak heel erg tegenvalt. En mijn inziens was het ook niet nodig want er zat daar toch iemand van het korps voor ons te pleiten. Althans, daar was ik vanuit gegaan"(P 05, politiefunctionaris).

Naast informatie en advies over (juridische) procedures blijken politiefunctionarissen behoefte te hebben aan informatie over de voortgang van hun zaak. De meeste politiefunctionarissen geven aan dat ze willen weten wat er met hun aangifte gebeurt. Men vindt informatie over feiten belangrijk: hoe lang het nog duurt voordat een rechtszaak voorkomt, wat de exacte datum van de rechtszaak is en wat het vonnis is. Maar ook informatie over kleinere formaliteiten zoals de ontvangst van de aangifte vindt men belangrijk. De behoefte aan informatie over de voortgang van hun zaak is er zowel op korte- als op lange termijn. Politiefunctionarissen die meteen goed worden geïnformeerd over de vervolgstappen geven aan dat dit hen een goed gevoel geeft. Ook op lange termijn is deze informatie belangrijk. De meeste politiefunctionarissen geven aan zich er bewust van te zijn dat rechtszaken lang op zich kunnen laten wachten. Echter, om maanden achtereen niks te horen over hun zaak vinden de meeste politiefunctionarissen vervelend. Hierdoor krijgt men het gevoel dat hun zaak wordt vergeten door de juridische afdeling. Dit levert boosheid en frustratie op. De politiefunctionarissen vinden het daarom prettig om af en toe iets te horen over hun zaak, ook als er geen nieuws is.

"Ik heb er nooit meer wat van gehoord terwijl ik heb aangegeven dat ik op de hoogte gehouden wilde worden. Maar het OM heeft nooit meer wat laten horen daarover. Er kunnen soms een paar maanden overheen gaan. Maar ik had toch wel verwacht dat het nu wel voorgekomen zou zijn. Als ik er zelf achteraan bel dan krijg ik niks te horen want ik ben de benadeelde in deze zaak"(P 06, politiefunctionaris).

Als er tenslotte een vonnis is uitgesproken door de rechter, wil men informatie over de argumentatie voor dit vonnis. Een aantal politiefunctionarissen geeft aan dat hun verzoek tot schadevergoeding is afgewezen, terwijl deze voor collega's die ook zijn bedreigd is toegekend. Men geeft aan niet te weten waarom. Informatie over het vonnis kan meer inzicht geven in de eisen en richtlijnen van het OM en de rechters.

Een groot aantal politiefunctionarissen geeft aan zelf constant achter de stand van zaken aan te moeten. Sommigen geven aan dat ze niks zouden hebben gehoord als ze er niet zelf achteraan hadden gebeld. Dit roept veel ergernis op. Politiefunctionarissen vinden het prettig als de organisatie hun informeert over wat er gebeurt, hoe het gebeurt en wie het doet.

Praktische behoeften

In praktische zin geven de politiefunctionarissen gevarieerde behoeften aan. Deze behoeften kunnen worden onderverdeeld in aan mee tijd voor- en hulp bij administratieve zaken, de wens dat het computersysteem alle rapportages laat zien, veiligheidsmaatregelen, meer debriefingen en vergoedingen voor inkomstenderving,

De meeste politiefunctionarissen geven aan het lastig te vinden om administratieve zaken die een aangifte met zich meebrengt naast hun gewone werkzaamheden te doen. Meer tijd voor- en hulp bij administratieve zaken wordt dan ook het meest genoemd. De meeste politiefunctionarissen zijn namelijk zo druk met hun dagelijkse werkzaamheden dat men niet aan de administratieve zaken met betrekking tot hun aangifte toekomt, zoals het opmaken van een formulier waarmee schadevergoeding wordt geëist. Hierdoor gebeurt het soms dat men te laat is om nog een schadevergoeding aan te vragen. Omdat dit goed en op tijd moet gebeuren vindt men het belangrijk om er de tijd voor te kunnen nemen. Naast meer tijd voor administratieve zaken wil men ook meer hulp bij administratieve zaken. Als iemand bedreigd wordt, is het doen van aangifte de eerste stap in het juridische proces. De meeste politiefunctionarissen geven aan hier wel goed in te worden begeleid maar een aantal politiefunctionarissen gaf aan zelf de aangifte op te moeten maken. Dit veroorzaakt veel frustratie. Hierbij willen politiefunctionarissen graag geholpen worden. Hetzelfde geldt voor het invullen van het voegingsformulier aangezien dit een emotionele lading voor hen heeft.

"Dus daar was ik wel een beetje nijdig om. Dan moet je ineens op zo'n voegingsformulier gaan verwoorden wat het met je heeft gedaan van januari tot september. Emotioneel. Dat kan toch niet? Daarin moet je echt begeleid worden. Dat je even bij de hand genomen wordt want zelf heb je het dan niet altijd helder. En dat is niet gebeurd"(P 13, politiefunctionaris).

Verder geeft een aantal politiefunctionarissen aan dat men zou willen dat het computersysteem alle rapportages laat zien. Op dit moment werkt het korps met een computersysteem waarin de leidinggevende alleen kan zien wat er is gebeurd binnen het werkgebied waar een basiseenheid onder valt. Zo kunnen de leidinggevendenden van Basiseenheid Centrum alleen zien wat er in het

werkgebied centrum gebeurt en de leidinggevendenden van Basiseenheid Stadskanaal kunnen alleen zien wat er binnen het werkgebied Stadskanaal gebeurt. Medewerkers voeren tijdens hun dienst echter ook werkzaamheden uit buiten het werkgebied waar ze onder vallen. Doordat het computersysteem alleen rapportages laat zien van incidenten die hebben plaatsgevonden binnen het werkgebied waar de medewerker onder valt, zijn de incidenten die buiten dit werkgebied plaatsvinden niet zichtbaar voor hun direct leidinggevendenden. Politiefunctionarissen geven aan dat dit probleem kan worden ondervangen doordat de leidinggevende van het betreffende werkgebied direct contact opneemt met de leidinggevende van de getroffen medewerker. Echter, in de praktijk gebeurt dit niet altijd. Hierdoor moeten politiefunctionarissen soms zelf bij hun leidinggevende aangeven dat ze iets hebben meegemaakt. Dit wordt als erg vervelend ervaren. Men verwacht dat een direct leidinggevende meteen op de hoogte is van een bedreiging, zonder dat men dit zelf hoeft aan te geven. Er is dan ook de behoefte dat het systeem alle rapportages van de regio Groningen laat zien, zodat elke leidinggevende direct op de hoogte is van incidenten die zijn medewerkers meemaken.

Een aantal politiefunctionarissen geeft aan een debriefing na een bedreiging prettig te vinden. Alle betrokkenen, en soms ook de leidinggevende en het Bedrijfs Opvangteam Regiopolitie Groningen (borg-team), zijn bij zo'n debriefing aanwezig en er wordt besproken hoe iedereen de situatie heeft beleefd. Dit kan duidelijkheid geven over wat er is gebeurd en wat een incident met de betrokkenen doet. Een debriefing is standaard bij grote evenementen maar niet bij alle incidenten. Men zou willen dat er een debriefing wordt gehouden na elke bedreiging.

"Ik zou het goed vinden als een debriefing standaard zou zijn. Op die manier kan je kijken wat er anders kan en incidenten die indruk maken bespreken. Het helpt ook om je verhaal kwijt te kunnen en te begrijpen waarom andere collega's uit hun doen zijn zodat men er rekening mee kan houden" (P10, politiefunctionaris).

Daarnaast geeft een aantal politiefunctionarissen aan behoefte te hebben aan veiligheidsmaatregelen na een incident. Deze maatregelen variëren van het afschermen van kentekenplaten om te voorkomen dat men getraceerd kan worden door burgers tot het mee naar huis nemen van een portofoon en/of pepperspray na een ernstig dreigement. Eén van de politiefunctionarissen gaf aan thuis te zijn afgeluisterd en had de wens dat zijn huis werd doorzocht op afluisterapparatuur. Hij heeft dit ook aangegeven bij het korps maar dergelijke hulp werd niet aangeboden. De meeste politiefunctionarissen geven echter aan geen veiligheidsmaatregelen nodig te hebben.

Tenslotte wordt regelmatig de wens tot vergoedingen genoemd om derving in inkomsten te compenseren. Derving aan inkomsten is reeds besproken in paragraaf 4.1 van dit hoofdstuk en zullen daarom hier niet meer apart worden uitgelegd.

Emotionele behoeften

De emotionele behoeften van een politiefunctionaris na een bedreiging zijn onder te verdelen in emotionele steun door iemand bij wie je je verhaal kwijt kan, emotionele steun op korte- en lange termijn, meer focus op emotionele steun in plaats van juridische steun, een verlaging van de drempel met betrekking tot het zoeken of accepteren van emotionele steun en meer empathie, betrokkenheid en begeleiding tijdens juridische handelingen.

Veel politiefunctionarissen hebben behoefte aan emotionele steun van mensen die een luisterend oor bieden en door wie men zich begrepen voelt. Politiefunctionarissen geven aan deze steun niet bij iedereen te kunnen vinden. Het is bij emotionele steun belangrijk dat er een klik is tussen de ‘hulpverlener’ en het slachtoffer, geven zij aan.

"Maar het is heel moeilijk om de juiste mensen daarvoor te krijgen. Want niet iedereen is daar geschikt voor. En je hoeft daar helemaal niet voor geleerd te hebben. Er moet een klik zijn. Je moet je begrepen voelen"(P 07, politiefunctionaris).

Met de vraag of men hiervoor leidinggevenden geschikt vindt is geantwoord dat dit verschilt per leidinggevende. De ene chef is heel sociaal en meegaand en de andere is wat botter en zakelijk. Empatisch vermogen is een competentie die door het korps aan leidinggevenden wordt gesteld maar een aantal politiefunctionarissen geeft aan bepaalde leidinggevende ongeschikt te vinden voor het verlenen van emotionele steun. Een tweetal eigenschappen die door een aantal politiefunctionarissen worden beoordeeld als belangrijk zijn het hebben van een politieachtergrond en het hebben van levenservaring. Zo geven ze aan dat er de laatste tijd veel jonge leidinggevenden zijn aangenomen met een managementopleiding maar zonder politieachtergrond en met weinig levenservaring. Deze leidinggevenden worden minder geschikt geacht om medewerkers emotioneel te begeleiden.

"Nogal eens zie je dat mensen als Jan de politieman heel goed kunnen functioneren maar voor dit soort zaken als begeleiding helemaal niet geschikt zijn. Pas als je weet wie je zelf bent en wat je aankunt, dan kan je anderen bijstaan. Het borg-team zijn oude rotten. Daar heb ik over het algemeen een hogere pet van op"(P11, politiefunctionaris).

Politiefunctionarissen hebben behoefte aan emotionele steun op korte en op lange termijn. De meeste politiefunctionarissen geven aan in eerste instantie emotioneel goed opgevangen te worden door hun collega's en leidinggevendenden. Over het algemeen zijn de politiefunctionarissen ook tevreden over de eerste opvang door hun collega's en leidinggevendenden. Politiefunctionarissen praten het meest met collega's over incidenten die ze hebben meegemaakt. Maar ze vinden het ook belangrijk dat hun leidinggevende hen emotioneel steunt. Eén van de politiefunctionarissen gaf zelfs aan dat hij het aan zijn leidinggevende te danken had dat hij niet in de ziektewet terecht is gekomen doordat deze echte betrokkenheid en steun heeft getoond. Emotionele opvang in de beginperiode is voor politiefunctionarissen dan ook erg belangrijk na een incident met agressie of geweld. Men geeft aan in eerste instantie vaak wel goed aangehoord te worden. Naderhand vlakkt de emotionele ondersteuning echter af. De leidinggevende vergeet al snel wat er gebeurd is en collega's vinden dat het op een gegeven moment klaar moet zijn. Dan moet er weer moet worden overgegaan tot de orde van de dag en mag men niet meer 'zeuren' over een incident. Veel politiefunctionarissen willen echter vaker dan één keer over incidenten praten. Politiefunctionarissen zien dit niet alleen als de taak van de leidinggevende. Collega's moeten ook oog hebben voor elkaar. Ze zeggen het prettig te vinden als een leidinggevende of een collega een tijdje na het incident vraagt hoe het nu met de betrokkene gaat. Dit komt volgens hen doordat de verwerking van een bedreiging een proces is waarin steeds dingen veranderen.

"Het gaat erom dat mensen praten. En niet één keer maar veel vaker. Je moet het verhaal kwijt, je moet luchten. Dat gaat niet in één keer. Iedereen wil je wel een keer aanhoren maar bij een tweede of derde keer zeggen mensen: 'Pff daar heb je die weer'. En daar zit een probleem" (P 07, politiefunctionaris).

Emotionele steun op korte en op lange termijn geldt zowel voor 'zware' als 'lichte' incidenten. Enkele politiefunctionarissen gaven aan dat er bij 'zware' incidenten, bijvoorbeeld waar zichtbaar letsel is, meer emotionele steun wordt geboden dan bij 'lichtere' incidenten. De impact van bedreigingen worden volgens politiefunctionarissen soms onderschat.

Verder geven politiefunctionarissen aan dat de opvang vanuit de organisatie erg gefocust is op de juridische afhandeling van een incident in plaats van op de emotionele nazorg. Dat past bij het werk als politieagent. Een politieagent doet onderzoek en maakt dossiers op orde. Voor emotionele steun worden burgers doorverwezen naar een psycholoog of een maatschappelijk werker, maar daar houdt het voor de politie op. Politiefunctionarissen geven aan dat het niet in de cultuur is ingebed om te kijken naar wat een incident nou echt met je doet, terwijl dat volgens hen wel goed zou zijn. Een enkele politiefunctionaris gaf zelfs aan dat de nadruk op de juridische

procedures in plaats van op de emotionele steun gevaarlijk is omdat men een incident dan nooit los kan laten.

"Ik ben er van overtuigd dat er in heel veel gevallen onvoldoende hulp of begeleiding is, met name in een beginperiode. En als er geen afdoende hulp op gang komt beginnen mensen zich vast te bijten in de procedures. Bijvoorbeeld in de veroordeling of de schadevergoeding die kan komen. Dat moet je niet doen want je bent er dan constant mee bezig. Het feit ligt er al en je moet verder. En als je er als winnaar uit komt. Wat win je er mee? Ellende"(P 11, politiefunctionaris).

Sommige politiefunctionarissen geven aan drempels te ervaren bij het zoeken of toelaten van emotionele steun. Er is volgens de geïnterviewden spraken van een drietal drempels. De eerste drempel ligt in het karakter van politiemensen. Sommige politiefunctionarissen geven bijvoorbeeld aan een open karakter te hebben en hierdoor makkelijker over dingen kunnen praten. Deze politiefunctionarissen zeggen hierdoor minder problemen te hebben. Dit komt overeen met bevindingen in de literatuur. Over dingen praten is een voorbeeld van een erkenningsstrategie. Erkenningsstrategieën zijn effectief en zorgen ervoor dat iemand zich emotioneel kan aanpassen aan de stressfactor (Snyder, 2001). Het merendeel van de politiefunctionarissen geeft echter aan moeite te hebben met het praten over gevoelens. Zij passen vermijdingsstrategieën toe. Vermijdingsstrategieën kunnen op korte duur effectief zijn maar wanneer ze langdurig worden ingezet ze niet effectief. De tweede drempel zit in het feit dat men moeite heeft om in het bijzijn van andere collega's te erkennen dat men behoefte heeft aan emotionele steun. Wanneer een incident heeft plaatsgevonden informeert de leidinggevende in het bijzijn van andere medewerkers of de getroffen politiefunctionaris gebeld wil worden door het borg-team. Voor politiefunctionarissen is dit een reden om de hulp niet te accepteren. Dit komt doordat er op de werkvloer grapjes gemaakt worden over de inschakeling van het borg-team. Daardoor kan men het gevoel krijgen als minderwaardig te worden gezien wanneer zij aangeven een gesprek met het borg-team te willen.

"Nu wordt er vlak na een incident, in een groep, gevraagd of je behoefte hebt aan een gesprek met het borg-team. Dan zegt iedereen 'Nee', ik ook. Dat is het eerste wat je zegt. Je denkt er dan ook nog niet over na eigenlijk. Je zegt dan 'nee' terwijl het achteraf wel eens 'Ja' kan zijn"(P 13, politiefunctionaris).

De derde drempel heeft te maken met het gewijzigde beleid gericht op de inzet van het borg-team. Vroeger werd het borg-team bij elke ingrijpende gebeurtenis ingezet. Het borg-team werd rechtstreeks vanaf de meldkamer op de hoogte gebracht van incidenten met agressie en geweld

tegen politiemensen. Sinds ongeveer drie jaar is dat niet meer zo. Het is op dit moment aan de leidinggevende om in te schatten of om aan de betreffende politiefunctionaris te vragen of hij een gesprek met het borg-team nodig heeft. Veel politiefunctionarissen zien hier bezwaren. Behalve dat men in een groep niet goed durft aan te geven dat men hulp nodig heeft vinden politiefunctionarissen dat een leidinggevende niet aan de buitenkant kan zien wat voor lasten iemand bij zich draagt. Daardoor wordt het borg-team soms niet ingezet voor een gesprek met een politiefunctionaris die dat wel nodig heeft. Partners beamen dat politiefunctionarissen drempels ervaren met betrekking tot het zoeken en accepteren van emotionele steun. Volgens zowel politiefunctionarissen als partners kunnen deze drempels gedeeltelijk worden verlaagd doordat het borg-team steevast na elke bedreiging in gesprek gaat met de getroffen politiefunctionaris, gevraagd of ongevraagd. Het is intensiever maar op een dergelijke manier worden wel de mensen bereikt die het echt nodig hebben.

"Mijn partner heeft behoorlijk wat incidenten heeft meegemaakt waarbij ze belden en zeiden: 'Wil je erover praten'? 'Nee hoor' zegt hij dan. Maar drie kwartier later hebben ze het er dan nog over. Dus de vraag is of ze op dat moment wel moeten vragen of je gebeld wilt worden. Mensen zeggen toch niet zo gauw dat ze er wel over willen praten. Misschien moet je het gewoon anders formuleren" (P23, partner).

Tenslotte geven politiefunctionarissen aan het prettig te vinden meer empathie, betrokkenheid en begeleiding te krijgen tijdens juridische handelingen. Al eerder is genoemd dat politiefunctionarissen praktische hulp nodig hebben voor het invullen van het voegingsformulier. Ook in emotioneel opzicht vinden politiefunctionarissen het prettig om begeleid te worden bij juridische handelingen. Ze geven aan het contact met de juridische afdeling erg zakelijk en afstandelijk te vinden en ze missen een stukje emotionele steun.

Behoeftte aan gerechtigheid

Politiefunctionarissen geven aan een sterk gevoel voor 'gerechtigheid' te hebben. Onder gerechtigheid verstaan zij een (snelle en harde) strafrechtelijke aanpak van daders en een (hoge) schadevergoeding. Dit is een subjectief oordeel. Wat politiefunctionarissen met gerechtigheid bedoelen hoeft niet overeen te komen met wat er in de literatuur onder gerechtigheid wordt verstaan. De definitie van gerechtigheid volgens de literatuur is: eerlijke besluitvorming rondom wettelijke procedures (Wendorf, Sheldon & Firestone, 2002). Voor het vervolg van dit rapport zal wel worden uitgegaan van de definitie van gerechtigheid die door politiefunctionarissen wordt gehanteerd. Het merendeel van de politiefunctionarissen gaf aan het gevoel te hebben dat

bedreigingen van politiemensen de laatste jaren zijn toegenomen. Ze zijn dan ook blij dat hier zowel landelijk als binnen het korps meer aandacht aan wordt besteed. Alle politiefunctionarissen hebben aangegeven in de toekomst altijd aangifte te blijven doen van bedreigingen omdat ze vinden dat ze het niet hoeven te accepteren en dat daders gestraft moeten worden. De toegenomen aandacht voor de bestrijding van bedreigingen heeft echter ook bij politiemensen de verwachting gecreëerd dat de daders sneller en zwaarder worden gestraft en dat er hogere schadevergoedingen worden uitgekeerd. Als dit niet gebeurt, is men teleurgesteld.

"Op 17 maart 2011 kreeg ik van juridische dienstverlening een mailtje: 'Het verzoek voor schadevergoeding voor jullie beiden is afgewezen'. Dat bevreesde mij behoorlijk en ik heb zoiets: verdorie wat een onrecht. Want er staat de hele tijd met koeienletters in de media staat dat ze niet pikken dat hulpverleners op straat worden belaagd of bedreigd of mishandeld of noem maar op en ondertussen gebeurt er niks. Daar houd ik niet van" (P05, politiefunctionaris).

Om gerechtigheid te kunnen realiseren is het volgens politiefunctionarissen nodig dat verdachten vaker en langer in voorlopige hechtenis worden gesteld, dat rechercheurs de verdachte verhoren en de zaak presenteren richting het OM, waar nodig tegen beslissingen van het OM wordt ingegaan en er eventueel hoger beroep wordt aangetekend. Ook dienen zaken vlot afgehandeld te worden. Politiefunctionarissen hebben er last van dat juridische procedures zoveel tijd in beslag nemen en dat rechtszaken zo lang op zich laten wachten. In deze paragraaf wordt de behoefte aan gerechtigheid met een aantal voorbeelden duidelijk gemaakt.

Een groot aantal van de politiefunctionarissen vinden het prettig als daders hard worden aangepakt door ze tijdelijk in voorlopige hechtenis te stellen. Politiefunctionarissen willen dit niet alleen omdat daders dan de straf krijgen die ze volgens hen verdienen maar ook omdat, wanneer daders niet meteen worden vastgezet, ze hen nog dezelfde avond op kunnen komen zoeken. Daarnaast willen politiefunctionarissen dat de organisatie actief meewerkt om bewijslast te verzamelen tegen de verdachte die zij hebben aangegeven. Bijvoorbeeld om het OM te overtuigen of de rechter te overtuigen. Sommige politiefunctionarissen geven aan dat ze vinden dat collega's hier niet genoeg hun best voor doen.

"Het OM zei dat er bij hun niks bekend was dat hij vaker mensen had bedreigd. Maar ik denk dat ze niet goed hebben gekeken want als ik het systeem open zie ik dat er al behoorlijk vaak een dossier is opgemaakt inzake bedreiging. Ik had graag gewild dat een collega had gezegd: 'Daar zijn wel dossiers van, ik zet ze wel op de fax'. En dat is niet gebeurd" (P06, politiefunctionaris).

Nadat een verdachte is aangehouden wordt er een onderzoek opgestart en wordt de verdachte verhoord. Dit gebeurt vaak door een crimeteam, een onderzoeksteam van de basiseenheid, en niet door de recherche. Een aantal politiefunctionarissen zegt ontevreden te zijn over hoe dit onderzoek wordt gedaan. Ze geven aan dat de medewerkers van het crimeteam fouten maken, de verdachte niet voldoende het vuur aan de schenen leggen en voorbarige conclusies trekken. Bovendien geven ze aan dat de zaak vervolgens niet naar hun tevredenheid wordt gepresenteerd aan het OM. Volgens politiefunctionarissen kan dit worden ondervangen door hier, in plaats van medewerkers van het crimeteam, alleen specialistische rechercheurs op te zetten.

Wanneer het tot een rechtszaak komt en een zaak wordt geseponneerd of een schadevergoeding wordt afgewezen is er nog de mogelijkheid van hoger beroep. Enkele politiefunctionarissen geven aan het prettig te vinden wanneer het OM tegen de uitspraak van de rechter in beroep was gegaan. Wanneer dit gebeurt, voelt een politiefunctionaris zich gesteund. Verder hebben veel politiefunctionarissen de wens dat zaken sneller worden afgehandeld. Het geweldsprotocol geeft aan dat zoveel mogelijk zaken via snelrecht worden afgedaan maar in de praktijk gebeurt dit niet. De meeste rechtszaken volgen binnen een jaar maar sommige zaken laten wel twee jaar op zich wachten. Tenslotte geeft een groot aantal politiefunctionarissen aan, net als achter informatie, zelf achter zaken aan te moeten om te zorgen dat de dader gestraft wordt. Dit wekt frustratie op en geeft politiemensen het gevoel dat hun zaak niet serieus wordt genomen.

"De dader is toen alsnog veroordeeld maar door mijn eigen toedoen, omdat ik er zelf achteraan ben gegaan. Als ik daar niet achteraan gegaan was mijn aangifte hem dus niet eens ten laste gelegd"(P 04, politiefunctionaris).

Secundaire victimisatie

Het is van belang dat de organisatie oog heeft voor de behoeften van zijn medewerkers na bedreigingen. Als dat niet gebeurt, kan dit leiden tot secundaire victimisatie. Bij secundaire victimisatie worden slachtoffers van een misdaad niet in hun behoeften voorzien (Svenssons, 2007). Ook de politiefunctionarissen van dit onderzoek geven aan dat hun behoeften aan nazorg soms niet volledig zijn vervuld. Dit kunnen zowel cognitieve behoeften, praktische behoeften, emotionele behoeften of behoeften aan gerechtigheid zijn. In paragraaf 4.1 is beschreven dat onvervulde behoeften frustratie en boosheid kan veroorzaken op het domein gezondheid.

"Ik heb bij de organisatie aangegeven dat ik met een klote gevoel zat omdat ik niet wist of ik nog afgetapt werd. Dus de organisatie zou het laten uitzoeken. Maar na twee weken hadden ze nog niks geregeld. Die twee weken waren wel heel vervelend. Gelukkig kon een kennis het gratis voor me regelen. Maar gewoon het feit dat ze je daarin hebben laten stikken. Dat is geen lekker gevoel"(P11, politiefunctionaris).

4.4 Beantwoording van deelvraag 4

Welke cognitieve, praktische en emotionele behoeften hebben gezinsleden van een politiefunctionaris op het gebied van nazorg na een persoonlijke bedreiging?

De geïnterviewde partners geven ook aan verschillende behoeften aan steun te hebben na een incident met bedreiging. De meeste van deze behoeften kunnen worden onderverdeeld in cognitieve, praktische en emotionele behoeften.

Cognitieve behoeften

De belangrijkste cognitieve behoefte die door partners van politiefunctionarissen worden genoemd is de wens aan informatie over de mogelijke reacties op een traumatische gebeurtenis en advies over hoe zij hun partner daarin het beste kunnen steunen. Dit is door ongeveer de helft van de partners genoemd en komt overeen met de bevindingen in de theoretische verkenning (Nijdam et al., 2008). Partners geven aan zich soms niet goed voor te kunnen stellen wat er op straat gebeurt en wat dat met een politiefunctionaris doet. Aangezien het merendeel van de politiefunctionarissen thuis ook weinig vertelt geven sommige partners aan niet goed te weten wat er met hun partner aan de hand is en hoe ze hem of haar het beste kunnen steunen. Partners van politiefunctionarissen die zelf ook bij de politie werken vormen een uitzondering, zij geven aan geen cognitieve behoeften te hebben.

"Ik zou het fijn vinden als ze mij iets kunnen aanreiken hoe ik daar het beste mee om kan gaan naar hem toe. Niet zozeer voor mezelf maar voor hem. Misschien kunnen ze mij advies geven. Stel dat hij ander gedrag vertoont" (P19, partner).

Praktische behoeften

Een enkele partner geeft aan behoefte te hebben aan praktische steun vanuit het korps. Bijvoorbeeld de mogelijkheid dat de politiefunctionaris een paar weken na een bedreiging geen nachtdiensten hoeft te draaien, zodat zijn partner niet alleen thuis is 's nachts. Verder geeft men aan het prettig te vinden als de meldkamer op de hoogte is van bedreigingen richting het huis van een politiefunctionaris. Als er dan een melding komt weet men dat er meteen actie moet worden ondernomen. Dit geeft partners een gerust gevoel. Ook wordt de wens genoemd aan een

contactpersoon bij de politie in het geval van nood en wil men dat het korps de partner in geval van nood kan bereiken. Partners van politiefunctionarissen die zelf ook bij de politie werken vormen hierin opnieuw een uitzondering, zij geven aan geen praktische behoeften te hebben.

"Met name het gevoel van weten ze wie ik ben en weten ze me te vinden, dat vind ik het belangrijkste. Dat ze in de meldkamer op de hoogte zijn wat er heeft gespeeld. Of dat je weet wie je zou kunnen bellen. Als er iets met hem gebeurt, hebben ze mijn 06-nummer niet eens" (P 23, partner).

Emotionele behoeften

Een aantal partners geeft aan behoefte te hebben aan emotionele steun vanuit het korps. Deze emotionele steun kan zich uiten in betrokkenheid en attentie. Soms is een telefoontje al voldoende. Men geeft aan het gevoel te hebben dan als partner van de politiefunctionaris niet vergeten te worden. Ongeveer de helft van de partners geeft aan dat zij soms, wanneer de impact van een incident groot is, met iemand in gesprek zouden willen. Opvallend is dat deze partners aangeven daarbij de voorkeur te hebben aan een gesprek met iemand uit het politievak. Partners van politiefunctionarissen die zelf ook bij de politie werken geven aan geen emotionele behoeften te hebben.

"Als er iets gebeurt belt het borg-team mijn partner maar ze mogen mij ook wel vragen of ik behoefte heb om erover te praten. Dan zou ik het wel fijn vinden. Misschien dat zo iemand je gerust kan stellen. Vlak na die bedreiging was ik best wel angstig en dan ben je daar misschien wat mee geholpen" (P17, partner).

Ook al is er formeel geen nazorg voor partners, toch geven de partners van politiefunctionarissen die last hebben van symptomen van PTSS en burn out aan wél nazorg te ontvangen. Deze nazorg wordt echter niet altijd door het korps geïnitieerd maar meestal door de behandelende therapeut. Men gaat dan bijvoorbeeld samen een aantal keren naar therapie. Dit wordt door partners als prettig ervaren, aangezien de psychische klachten van de politiefunctionarissen soms spanningen in de relatie veroorzaken.

Hoofdstuk 5. Conclusie en reflectie

In dit hoofdstuk wordt door middel van een conclusie antwoord gegeven op de hoofdvraag van dit onderzoek aan de hand van de resultaten van de dataverzameling. Tevens wordt besproken wat opvalt aan de conclusie. Uit de conclusie volgen beleidsaanbevelingen voor het verbeteren van de nazorg van de Regiopolitie Groningen. Tevens wordt een reflectie gegeven op de gebruikte theorieën en methoden. Tenslotte worden aanbevelingen gegeven voor vervolgonderzoek.

5.1 Conclusie

De hoofdvraag die centraal staat in dit onderzoek luidt: *‘Wat is de invloed van een persoonlijke bedreiging van een politiefunctionaris bij de Regiopolitie Groningen op het welzijn van de getroffen agent en op dat van zijn gezin en wat kan de Regiopolitie Groningen volgens de politiefunctionaris en zijn gezin bieden om hen hierin te ondersteunen?’*

Persoonlijke bedreigingen hebben een grote invloed op het welzijn van alle politiefunctionarissen en, in iets mindere mate, op het welzijn van hun partners. Het domein van welzijn waarop de politiefunctionarissen en hun partners de meeste veranderingen ondervinden is het domein gezondheid. Gezondheidsklachten bij politiefunctionarissen bestaan voornamelijk uit psychische klachten zoals boosheid en angst. Met name de angst dat zijn gezinsleden iets zal overkomen en de frustratie doordat een incident niet naar tevredenheid wordt afgehandeld komt bij politiefunctionarissen vaak voor. Ook de geïnterviewde partners hebben last van angst dat henzelf iets zal overkomen. Daarnaast bestaat bij hen de angst dat hun partner iets overkomt in het uitoefenen van zijn beroep. Deze angstgevoelens kunnen zowel bij de politiefunctionaris als bij zijn partner lang aanhouden en blijven soms zelfs in meer of mindere mate permanent aanwezig. De angst verergert als men opnieuw een traumatische gebeurtenis meemaakt. Ondanks dat veel politiefunctionarissen en partners aangeven langere tijd last te hebben van psychische klachten zoals boosheid en angst hebben slechts een klein aantal politiefunctionarissen aangegeven last te hebben van symptomen van PTSS of burn out. Van de geïnterviewde partners geeft geen enkele participant aan last te hebben van symptomen van PTSS of burn out. Mogelijk zijn er wel meer politiefunctionarissen en partners die last hebben van symptomen van PTSS of burn out, zonder dat dit bij hen gediagnosticeerd is. Politiefunctionarissen zeggen niet altijd zelf in te kunnen schatten of ze tegen PTSS of een burn out aan zitten.

Een aantal partners heeft last van lichamelijke klachten zoals slapeloosheid als gevolg van angstgevoelens. Ook passen veel partners hun levensstijl aan als gevolg van de bedreigingen.

Ze doen dit bijvoorbeeld door 's avonds deuren en ramen op slot te doen en altijd met een telefoon naast het bed te slapen. Partners van politiefunctionarissen die zelf ook bij de politie werken vormen een uitzondering. Zij geven aan dat bedreigingen van hun partner weinig invloed hebben op hun welzijn. Veel politiefunctionarissen ondervinden naast veranderingen op het domein gezondheid veranderingen op het domein maatschappelijke positie. Door bedreigingen ontstaan veranderingen in het functioneren op het werk zoals een andere manier van optreden, ziek melden of verandering van functie. Ziek melden en veranderen van functie leiden uiteindelijk vaak tot derving van inkomsten. Weinig politiefunctionarissen passen, in tegenstelling tot partners, hun levensstijl aan door bedreigingen. Als ze dit al doen is dit niet om zichzelf, maar om hun partner te beschermen. De invloed van persoonlijke bedreigingen is bij zowel politiefunctionarissen als partners in meer of mindere mate aangetoond op alle domeinen van welzijn, wat overeenkomt met de bevindingen in de theoretische verkenning (Hortulanus et al., 1997). Een uitzondering is het domein maatschappelijke positie. Op dit domein is bij partners geen invloed aangetoond. Ook hebben bedreigingen weinig invloed op het welzijn van de kinderen van een politiefunctionaris.

Over het algemeen zijn politiefunctionarissen ontevreden over de nazorg die wordt geboden door de Regiopolitie Groningen. Volgens de politiefunctionaris en zijn partner kan de nazorg worden verbeterd door het vervullen van verschillende behoeften. Deze verschillende behoeften kunnen worden onderverdeeld in cognitieve, praktische en emotionele behoeften. Politiefunctionarissen hebben behoefte aan informatie over juridische procedures en informatie over de voortgang van hun zaak. Partners daarentegen hebben vooral de behoefte aan informatie en advies over de mogelijke reacties op een traumatische gebeurtenis zodat ze weten hoe ze de politiefunctionaris het beste kunnen steunen. De praktische behoeften van politiefunctionarissen zijn zeer gevarieerd en lopen uiteen van de behoefte aan een debriefing na elke bedreiging tot de behoefte aan veiligheidsmaatregelen. Partners willen vooral dat de meldkamer op de hoogte is van bedreigingen richting het huis van een politiefunctionaris en hebben de wens dat het korps hen in geval van nood kan bereiken. Ook is er een grote behoefte aan emotionele steun. De geïnterviewde politiefunctionarissen geven aan, vooral op de lange termijn, niet altijd hun verhaal bij iemand kwijt kunnen, ze zelf niet goed hulp kunnen zoeken of accepteren vanwege het taboe op praten over gevoelens en doordat de organisatie is gefocust op juridische afhandeling van incidenten. Partners vinden het ook prettig als het korps aandacht en betrokkenheid toont door contact op te nemen met het gezin van de politiefunctionaris na een bedreiging. Wanneer de impact van een incident groot is, wil een aantal partners ook wel graag met iemand van het korps in gesprek. Politiefunctionarissen geven aan naast de cognitieve, praktische en emotionele

behoeften die geconstateerd zijn in de theoretische verkenning (Buijssen, zoals weergegeven door van Deth, 2002) ook de behoefte aan gerechtigheid te hebben. Hiermee bedoelen zij een (snelle en harde) strafrechtelijke aanpak van daders en een (hoge) schadevergoeding. Partners uiten deze behoefte niet. Mogelijk is de behoefte aan gerechtigheid niet in de theoretische verkenning naar voren gekomen omdat er weinig onderzoek is gedaan naar de invloed van misdaden als traumatische ervaringen.

Het is van belang dat de organisatie oog heeft voor de behoeften van politiefunctionarissen en hun partners na een bedreiging. Ontevredenheid over de nazorg kan boosheid en frustratie veroorzaken, wat een negatief effect heeft op het slachtoffer.

Opvallende zaken

In dit onderzoek zijn naast de bovengenoemde conclusies vier opvallende zaken geconstateerd. Ten eerste lijkt er een onderscheid te zijn tussen politiefunctionarissen die last hebben van symptomen van PTSS of burn out en ‘gezonde’ politiefunctionarissen. Politiefunctionarissen die last hebben van symptomen van PTSS of burn out, ondervinden op meer domeinen van welzijn en op een ‘extremere’ manier klachten dan de politiefunctionarissen die geen last hebben van symptomen van PTSS of burn out. Zo geven zij aan te twijfelen aan hun eigen competenties en geen plezier meer te hebben in het ondernemen van activiteiten, terwijl politiefunctionarissen die geen last hebben van symptomen van PTSS of burn out, niet twijfelen aan hun eigen competenties en ‘alleen’ bepaalde activiteiten vermijden om hun familieleden te beschermen. Ook lijken er verschillen te bestaan tussen partners van politiefunctionarissen die last hebben van symptomen van PTSS of burn out en partners van ‘gezonde’ politiefunctionarissen, al zijn deze verschillen minder duidelijk. Partners van politiefunctionarissen die last hebben van symptomen van PTSS of burn out geven bijvoorbeeld aan dat bedreigingen invloed hebben op het domein persoonlijke interesses en sociale contacten, terwijl partners van ‘gezonde’ politiefunctionarissen dit niet aangeven. Een mogelijke verklaring hiervoor is dat deze domeinen op het sociale niveau zijn en de partner hier het meest mee te maken heeft.

Ten tweede lijkt er een verschil te bestaan tussen partners van politiefunctionarissen die zelf bij de politie werken en partners die niet zelf bij de politie werken. Partners die zelf bij de politie werken geven aan dat bedreigingen van hun partner weinig invloed heeft op hun welzijn. Ook zeggen deze partners geen onvervulde cognitieve, praktische of emotionele behoeften te hebben. Een mogelijke verklaring hiervoor is, dat ze zich goed kunnen voorstellen wat er op straat gebeurt en wat dit met iemand doet. Bovendien wisselen zij makkelijker details uit over een incident. De meeste partners die niet bij de politie werken krijgen minder details te horen

aangezien de politiefunctionaris bang is dat zijn partner hier last van krijgt. Uit de theoretische verkenning komt naar voren dat relevante informatie grip op de situatie kan geven en het gevoel van controle en veiligheid kan vergroten (Nijdam et al., 2008). Partners die zelf ook bij de politie werken geven aan dat ze zich kunnen voorstellen dat ze bij zeer heftige incidenten, bijvoorbeeld wanneer de politiefunctionaris iemand moet neerschieten, wél behoefte hebben aan nazorg. Nazorg kan dus niet helemaal worden uitgesloten voor deze groep. Omdat er in dit onderzoek slechts een klein aantal politiefunctionarissen met symptomen van PTSS en burn out en een klein aantal partners van politiefunctionarissen zijn geïnterviewd die zelf bij de politie werken, is het bovendien moeilijk over deze verschillende groepen uitspraken te doen. Het onderscheid tussen deze verschillende groepen is wel opvallend aangezien hier in de literatuur niks over bekend is. Om zeker te weten of er een verschil is tussen deze groepen, is vervolgonderzoek nodig.

Ten derde lijkt de invloed van verschillende soorten van agressie en geweld door elkaar heen te lopen. Hoewel de aard van verschillende soorten agressie en geweld in de literatuur makkelijk is te onderscheiden, blijkt de invloed van deze verschillende soorten van agressie en geweld moeilijker te ontwarren. Vaak hebben politiefunctionarissen bij incidenten niet alleen te maken met bedreigingen maar met verschillende vormen van agressie en geweld door elkaar heen. Ook hebben meerdere politiefunctionarissen aangegeven dat de confrontatie met elke vorm van agressie en geweld, een druppel is in de emmer die ertoe kan leiden dat een ander, minder heftig incident, kan zorgen ‘dat de emmer overstroomt’. Voor vervolgonderzoek is het dan ook aan te bevelen om niet alleen de invloed van bedreigingen, maar de invloed van alle vormen van agressie en geweld te onderzoeken, aangezien deze gezamenlijk hun uitwerking hebben op het welzijn van een politiefunctionaris en zijn partner.

De laatste constatering is dat er meer invloed van een bedreiging op het domein maatschappelijke positie van politiefunctionarissen mogelijk lijkt, dan in de theoretische verkenning verondersteld wordt. De geïnterviewde politiefunctionarissen geven aan dat er meer dan twee soorten veranderingen in de manier van optreden tijdens het werk mogelijk zijn. Zo zeggen alle politiefunctionarissen dat, doordat zij zich bewust zijn van de gevaren van het beroep, tactischer te zijn in hun handelen. Dit doen ze door bijvoorbeeld eerst van een afstand de situatie in te schatten alvorens in te grijpen, maar ook door meteen in te grijpen wanneer men de controle over een situatie dreigt te verliezen. Dit lijkt dus een soort ‘middenweg’ tussen vermijden en disproportioneel optreden, de twee veranderingen in de manier van optreden die bekend waren in de theoretische verkenning (Bovenkerk, 2005). De meeste politiefunctionarissen ervaren dit als iets positiefs. Ze hebben het gevoel dat het hun volwassen maakt in het politiewerk.

5.2 Beleidsaanbevelingen

Communicatie en informatie

Er is een gebrek aan kennis over het protocol Ingrijpende Gebeurtenissen. Meer communicatie over het geweldsprotocol voor alle medewerkers, bijvoorbeeld door op elke basiseenheid een presentatie te geven, is een eerste aanbeveling. Het gaat hierbij om informatie over wat er gebeurt wanneer iemand is bedreigd, hoe het gebeurt en wie het doet. Op die manier kunnen medewerkers zelf toezien op de juiste toepassing van het protocol als zij te maken krijgen met bedreigingen. Daarnaast kan de communicatie en informatie worden verbeterd door na elke bedreiging een debriefing te organiseren. Door middel van een debriefing kunnen betrokkenen hun ervaringen delen en van elkaar leren. Ook is het van belang dat er regelmatig naar de politiefunctaris teruggekoppeld wordt wat de voortgang is van zijn zaak, bijvoorbeeld door de casemanager. Mogelijk kan de casemanager voor specifieke informatie doorverwijzen naar specialisten zoals juridische zaken of de recherche. Het is aan te bevelen dat de casemanager hierbij wel bemiddelaar blijft zodat medewerkers niet zelf gaan 'zoeken' naar informatie. Partners hebben behoefte aan informatie over mogelijke reacties op een traumatische gebeurtenis. Het borg-team kan de partners hier wellicht over informeren.

De direct leidinggevende en het borg-team

De belangrijkste rol van de direct leidinggevende en het borg-team in de nazorg is het bieden van emotionele opvang. Zodra een politiefunctaris is bedreigd is het daarom gewenst dat de direct leidinggevende van de getroffen medewerker automatisch op de hoogte wordt gebracht van dit incident, bijvoorbeeld telefonisch door de leidinggevende van dienst. Daarna is het aan te bevelen dat de direct leidinggevende meteen in gesprek gaat met de getroffen politiefunctaris. Geadviseerd wordt dit niet in het bijzijn van andere collega's te doen, maar in een één op één gesprek. Nadat er een gesprek tussen de direct leidinggevende en de getroffen medewerker heeft plaatsgevonden is het aan te bevelen de medewerker in contact te brengen met zijn of haar casemanager. Mogelijk kan de betreffende medewerker van zijn direct leidinggevende, vooral in het beginstadium, meer tijd krijgen om samen met zijn casemanager de administratie rond een incident in orde te maken. Omdat de direct leidinggevende problemen kan signaleren maar ook emotionele steun kan bieden aan de getroffen medewerker is het raadzaam dat de casemanager en de leidinggevende maandelijks overleg hebben. Daardoor weet de leidinggevende ook in welk stadium de zaak van de getroffen medewerker is en kan hij of zij de medewerker af en toe een hart onder de riem steken. De emotionele steun kan verder mogelijk verbeteren door het borg-team bij elke bedreiging in te zetten, gevraagd of ongevraagd. Geadviseerd wordt dan niet alleen

te bellen met de getroffen politiefunctionaris, maar ook met zijn partner. Op die manier kan worden geïnformeerd naar de impact van een incident op alle gezinsleden en kan zo nodig een afspraak worden gemaakt voor een vervolgesprek.

De casemanager

De casemanager is hét aanspreekpunt voor het vervolgtraject voor zowel de politiefunctionaris als de partner. Het is daarom belangrijk dat zowel de getroffen medewerker als zijn partner in contact worden gebracht met de casemanager. Aan te bevelen is dat de casemanager de politiefunctionaris zoveel mogelijk begeleidt om de administratie rond een incident in orde te maken. Mogelijk kan de casemanager tevens aanspreekpunt zijn voor praktische wensen van de politiefunctionaris zoals vergoedingen en veiligheidsmaatregelen. Ook bij praktische wensen van de partner zoals verlof voor de politiefunctionaris tijdens een aantal nachtdiensten en het inlichten van de meldkamer bij een bedreiging richting het huis van het gezin, kan de casemanager een rol spelen. Verder vinden partners het prettig te weten dat het korps hen in geval van nood kunnen bereiken en andersom. De casemanager kan de contactgegevens van partners registreren in het geval van calamiteiten. Tijdens de begeleiding van de politiefunctionaris gedurende het vervolgtraject is het van belang dat de casemanager een actieve rol aanneemt, een luisterend oor biedt en empathie en betrokkenheid toont naar de getroffen medewerker. Mogelijk kan de casemanager aan de hand van een 'incident-monitor-lijst' bijhouden welke stappen er nog gezet moeten worden en wanneer een medewerker voor het laatst is geïnformeerd over de voortgang van zijn zaak. Ook zal op deze lijst aangegeven kunnen worden welke medewerkers 'in de gaten gehouden moeten worden' aangezien de invloed op welzijn kan worden bepaald door een opeenstapeling van agressie en geweld. Wanneer politiefunctionarissen last hebben van symptomen van PTSS of burn out, is het aan te bevelen extra hulp te bieden aan partners van deze politiefunctionarissen aangezien deze psychische klachten spanningen in de relatie met zich mee kunnen brengen.

Voorwaarden

Om bovenstaande aanbevelingen te kunnen realiseren is een cultuuromslag nodig. Niet alleen onder de politieagenten, ook onder het ondersteunend personeel. Het is van belang dat politiefunctionarissen zowel op korte als op lange termijn over gevoelens kunnen praten. Dit kunnen zowel zware als lichte incidenten zijn. Om over gevoelens te kunnen praten moeten medewerkers zich veilig voelen en collega's er naar vragen bij elkaar. De eerste stap in het realiseren van een 'praatcultuur' kan mogelijk worden gezet door de impact van incidenten met

agressie en geweld te bespreken tijdens het werkoverleg tussen leidinggevenden en medewerkers, waarbij de casemanager aanwezig is. Een cultuuromslag kan verder worden gerealiseerd als het ondersteunend personeel zich bewust wordt van impact van een bedreiging op een politiefunctionaris. Op dit moment moeten politiefunctionarissen zelf veel initiatief nemen in het vervolgtraject en bij iemand die in een dip zit kost elk initiatief veel energie. Mogelijk kan er actiever worden begeleid. Daarnaast is het van belang dat zaken serieus afgehandeld worden, zowel juridisch als emotioneel. In emotionele zin door meer empathie en betrokkenheid te tonen tijdens juridische handelingen. In juridische zin door als organisatie actief en op een professionele manier bewijslast te verzamelen tegen verdachten en waar mogelijk afspraken te maken met het OM over een snellere en hardere strafrechtelijke aanpak van daders. In het geweldsprotocol zijn allerlei maatregelen opgenomen die dit mogelijk maken, bijvoorbeeld de verrichting van het onderzoek door de recherche en de zaak op een zo kort mogelijke termijn in behandeling te nemen. In de praktijk wordt dit niet altijd gerealiseerd. De ontwikkeling van het geweldsprotocol en landelijke campagnes verwachtingen geschept die door het korps en het OM misschien nog niet altijd te realiseren zijn. De laatste aanbeveling met betrekking tot de nazorg voor politiefunctionarissen is om als werkgever realistische verwachtingen te creëren over de strafrechtelijke vervolging van bedreigingen. Onrealistische verwachtingen kunnen namelijk leiden tot teleurstelling en wantrouwen.

5.3 Reflectie

Theoretische reflectie

Aangezien er zeer weinig onderzoek is gedaan naar de gevolgen van bedreiging voor het welzijn van politieagenten en hun gezinsleden, is het moeilijk om overeenkomsten of afwijkingen met het theoretisch kader te vinden. Om meer inzicht te krijgen in de aard, omvang en gevolgen van agressie en geweld tegen politiefunctionarissen is daarom meer onderzoek nodig. Twee van de onderwerpen die tijdens de theoretische verkenning van dit onderzoek onderbelicht zijn gebleven, maar wel degelijk van invloed blijken zijn secundaire victimisatie en behoefte aan gerechtigheid. Om de onderzoeksvraag nog beter te beantwoorden is het zinvol om bij een vervolgonderzoek de theorieën over deze twee onderwerpen beter in kaart te brengen.

Methodologische reflectie

De validiteit van de onderzoeksresultaten kan op drie manieren zijn beïnvloed. Ten eerste is bij de selectie van de participanten niet gekeken naar de leeftijd en/of aantal jaren werkervaring van de participanten. De politiefunctionarissen die hebben meegewerkt aan dit onderzoek hebben een

gemiddelde leeftijd van 43 jaar en minimaal tien jaar werkervaring. Deze participanten hebben aangegeven wel degelijk verschillen te verwachten tussen henzelf en jongere werknemers met weinig werkervaring. De veronderstelling is dat de invloed van bedreigingen op het welzijn van jonge werknemers met weinig werkervaring en hun partners groter is dan op oudere werknemers met meer werkervaring. Het weglaten van leeftijd en werkervaring als selectiecriteria kan de externe validiteit van de resultaten hebben beïnvloed.

Ten tweede kan de validiteit van de resultaten zijn beïnvloed doordat er veel participanten gereageerd hebben die op de Basiseenheid Stadskanaal werken. Aangezien de implementatie van het protocol Ingrijpende Gebeurtenissen kan verschillen per basiseenheid, heeft dit mogelijk de onderzoeksresultaten beïnvloed. Politiefunctionarissen van andere basiseenheden beleven de nazorg mogelijk anders waardoor de onvervulde behoeften van deze politiefunctionarissen kunnen verschillen. Doordat de invloed van bedreigingen afhankelijk is van de geboden nazorg kan ook de invloed op het welzijn van de politiefunctionarissen van andere basiseenheden groter of kleiner zijn. Om meer valide onderzoeksresultaten te verkrijgen zou dit onderzoek herhaald kunnen worden. Bij de herhaling zal dan worden gelet op een selectie van zowel jonge- als oude werknemers en op een selectie van werknemers met zowel weinig- als veel werkervaring. Bij de selectie zal er dan tevens op moeten worden gelet dat de participanten op zoveel mogelijk verschillende basiseenheden in de regio Groningen werkzaam zijn.

Tenslotte kan de validiteit van dit onderzoek zijn beïnvloed door de methode van onderzoek. Tijdens de interviews is gevraagd of bedreigingen invloed hadden op het welzijn van de kinderen van de politiefunctionaris en zijn partner. Hier werd door alle participanten ontkennend op geantwoord en er is dan ook geconcludeerd dat een bedreiging geen invloed heeft op het welzijn van de kinderen. De kinderen zijn uit praktisch oogpunt echter niet geïnterviewd waardoor dit niet met zekerheid kan worden bevestigd. Aangezien bedreigingen op bijna alle domeinen van welzijn van zowel politiefunctionarissen als partners invloed hebben, is het voor te stellen dat deze invloed ook zijn doorwerking op het welzijn van de kinderen heeft, zonder dat de politiefunctionarissen en partners dit weten. Er is daarom een vervolgonderzoek nodig. Aanbevelingen voor dit vervolgonderzoek worden besproken in de volgende paragraaf.

5.4 Aanbevelingen vervolgonderzoek

In deze paragraaf worden twee opties voor vervolgonderzoek toegelicht. Ten eerste is het aan te bevelen een kwantitatief onderzoek te doen naar de invloed van agressie en geweld op het welzijn van politiefunctionarissen en hun partners. In dit onderzoek is gekeken naar de invloed van

bedreigingen op de verschillende domeinen van welzijn. Nu bekend is op welke domeinen van welzijn een bedreiging van invloed is, is het interessant te onderzoeken hoe groot deze invloed is. Dit zou kunnen worden achterhaald door een grootschalig kwantitatief onderzoek waarbij, middels een multivariate analyse, wordt achterhaald of er daadwerkelijk een verband is tussen incidenten met agressie en geweld en de domeinen van welzijn en hoe sterk dit verband is. Het voordeel van een dergelijke analyse is dat ook de samenhang tussen de domeinen kan worden onderzocht.

Een tweede optie voor een vervolgonderzoek is een kwalitatief onderzoek naar de invloed van een bedreiging op het welzijn van de kinderen van de politiefunctionaris. Het doel van dit onderzoek was om een beschrijving te geven van de invloed van persoonlijke bedreigingen van een politiefunctionaris bij de Regiopolitie Groningen op het welzijn van de politieagent en diens gezin. Omdat de kinderen niet zijn geïnterviewd is het niet mogelijk geldige uitspraken te doen over de invloed op het hele gezin. Om toch een volledig beeld te krijgen kan in een vervolgonderzoek de invloed van bedreigingen op het welzijn van de kinderen worden achterhaald. Onderzoeksmethoden die hierbij zouden kunnen worden gebruikt zijn semi-structureerde interviews en observatie. Interessant is om daarbij zowel kinderen te selecteren van politiefunctionarissen die last hebben van symptomen van PTSS en burn out, als kinderen van 'gezonde' politiefunctionarissen. Er is uit dit onderzoek naar voren gekomen dat er verschillen lijken te bestaan tussen partners van politiefunctionarissen die last hebben van symptomen van PTSS of burn out en partners van 'gezonde' politiefunctionarissen. Mogelijk bestaat dit verschil ook tussen de kinderen van beide groepen politiefunctionarissen.

Literatuurlijst

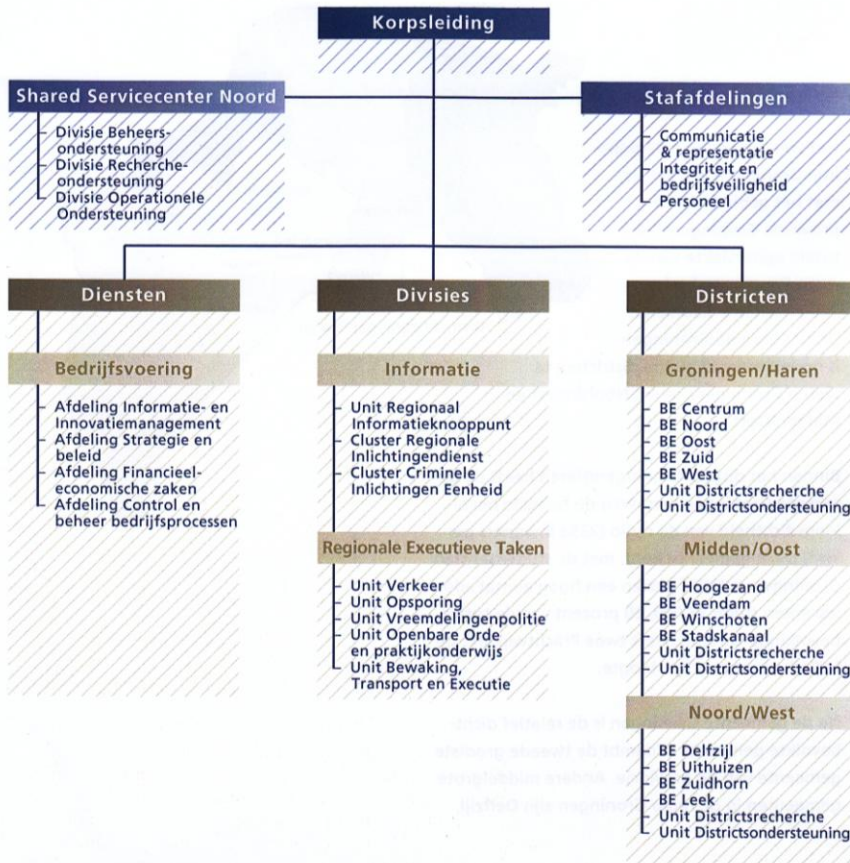
- Bieleman B., de Haan, W.J.M., Nijboer, J.A., Tromp, N. (2010). *Leven met een bedreiging: achtergronden bij de aangiften van bedreiging van burgers*. Amsterdam: Reed Business.
- Blaauw, E., Winkel, F.W., Arensman, E. , Sheridan, L., Freeve, A. (2002). The toll of stalking: The relationship between features of stalking and psychopathology of victims. *Journal of Interpersonal Violence, 17*, 50-63
- Boeije, H. (2005). *Analyseren in kwalitatief onderzoek: denken en doen*. Amsterdam: Boom Onderwijs.
- Bovenkerk, F. (2005). *Bedreigingen in Nederland: verkenning in opdracht van politie en wetenschap*. Amsterdam: Uitgeverij Augustus.
- Brewin, C.R., & Holmes, E.A. (2003). Psychological theories of posttraumatic stress disorder. *Clinical Psychology Review, 23*, 339-376.
- Buijssen, H. (2002). *De klap te boven: Handreiking zelfhulp en opvang traumatische gebeurtenissen*. Maarssen: Elsevier Gezondheidszorg.
- Buijssen, H. (2000). *Weer in balans: zelfhulp en opvang bij traumatische gebeurtenissen, gids voor politiefunctionarissen*. Den Haag: Elsevier Bedrijfsinformatie.
- Cohen, J.A., Mannarino, A.P. & Deblinger, E. (2008). *Behandeling van trauma bij kinderen en adolescenten: met de methode traumagerichte cognitieve gedragstherapie*. Houten : Bohn Stafleu van Loghum.
- Deth, R. van (2002). Aan het woord Huub Buijssen: Traumaopvang liever niet door gespecialiseerde hulpverleners. *Psychopraxis, 4*, 166-169.
- Driessen, F.M.H.M. & Middelhoven, L.K. (2001). *Geweld tegen werknemers in de semi-openbare ruimte. Een onderzoek in opdracht van het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties en van het Ministerie van Justitie*. Utrecht: Bureau Driessen.
- Falloon, I. R. H., Laporta, M., Fadden, G. & Graham-Hole, V. (1993). *Managing stress in families: cognitive and behavioural strategies voor enhancing coping skills*. London: Routledge.
- Fotiadou, M., Barlow, J. H., Powell, L. A., & Langton, H. (2008). Optimism and psychological well-being among parents of children with cancer: An exploratory study. *Psycho-Oncology, 17*, 401-409.
- Hoge, E.A., Austin, E.D., & Pollack, M.H. (2007). Resilience: Research evidence and conceptual considerations for posttraumatic stress disorder. *Depression and Anxiety, 24*, 139-152.

- Huber, J., van Beest, R.H.P., van Soomeren, P. & Steinmetz, C.H.D. (1996). Agressie en schokkende gebeurtenissen in de GGZ: Een beleidsmatige aanpak vanuit arbo-perspectief. Houten/Diegem: Bohn Stafleu Van Loghum.
- Hortulanus, R.P., Liem, P.P.N. & Sprinkhuizen, A.M.M. (1997). *Domeinen van welzijn: welzijnsbeleving en welzijnsbeleid in de jaren '90*. Den Haag: VUGA.
- Kleber, R.I. & Brom, D. (1989). Incidentie van posttraumatische stressstoornissen na frontervaringen, geweldsmisdrijven, ongevallen en rampen. *Tijdschrift Voor Psychiatrie*, 31, 675-691.
- Kleber, R.J., Van der Hart, O. (1998). Peritraumatische dissociatie: acute reacties op schokkende gebeurtenissen en hun gevolgen. *Directieve Therapie*, 18, 340-355.
- Leske, J.S. (2002). Interventions to Decrease Family Anxiety. *Critical Care Nurse*, 22, 61-65.
- Lazarus, R.S (1999). *Stress and emotion: a new synthesis*. London: Free Association Books.
- Lazarus, R.S, & Folkman, S.(1984). *Stress, appraisal and coping*. New York: Springer Publishing Company.
- Middelhoven, L.K. & Driessen, F.M.H.M. (2001). *Geweld tegen werknemers in de (semi-) openbare ruimte. Een onderzoek in opdracht van het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties en van het Ministerie van Justitie*. Utrecht: Bureau Driessen.
- Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (2010). *Handreiking agressie en geweld: programma veilige publieke taak*. Den Haag: OBT B.V.
- Naeyé, J. (2009). *Belediging en bedreiging van politiemensen*. Amsterdam: Read business.
- Naeye, J. & Bleijendaal, R. (2008). *Agressie en geweld tegen politiemensen: beledigen, bedreigen, tegenwerken en vechten*. Den Haag: Read business.
- Nijdam, M.J., Olf, M., Vries, M. de, Martens, W.J. & Gersons, B.P.R. (2008). *Psychosociale effecten van dreiging en beveiliging*. Amsterdam: Nationaal Coördinator Terrorismebestrijding.
- Olf, M., Langeland, W., & Gersons, B.P.R. (2005). Effects of appraisal and coping on the neuroendocrine response to extreme stress. *Neuroscience and Biobehavioral Reviews*, 29,457-467.
- Politie Groningen (2011). *Organisatie*. Geraadpleegd op 18 juni 2011, op: <http://www.politie.nl/Groningen/OverDitKorps/Organisatie>.
- Prinsen, C.G.J. (2010). *Samenwerken tegen agressie en geweld: Een onderzoek naar de integrale aanpak van agressie en geweld tegen werknemers met een publieke taak in Zeeland*. Rotterdam: Erasmus Universiteit.

- Politie Groningen (2009). *IG Map: Ingrijpende gebeurtenissen? Regiopolitie Groningen neemt je serieus*. Groningen: Regiopolitie Groningen.
- Snyder, C. R. (2001). *Coping with stress: Effective people and processes*. US: Oxford University Press.
- Verharen, L. (2010). *Psychosociale hulpverlening voor naasten van traumapatiënten: doorbreken van de cirkel van verdriet*. Houten: Bohn Stafleu van Loghum.
- Wendorf, C.A., Sheldon, A. & Firestone, I.J. (2002). Social justice and moral reasoning: an empirical integration of two paradigms in psychological research. *Social Justice Research, 15*, 19-39.
- Zimmer-Gembeck, M.J., Lees, D.C., Graham, L.B. & Skinner, E.A. (2009). Use of an analogue method to examine children's appraisals of threat and emotion in response to stressful events. *Motivation And Emotion, 33*, 136-149

Bijlage 1. Organogram Regiopolitie Groningen

Bijlage 2. Topiclijst Politiefunctionaris

Introductie

In opdracht van de Regiopolitie Groningen doe ik een onderzoek naar de invloed van persoonlijke bedreigingen van een politiefunctionaris bij de Regiopolitie Groningen op het welzijn van de politieagent en zijn naasten. Het doel van dit onderzoek is aanbevelingen te doen voor passende ondersteuning, begeleiding, verwijzing en opvang vanuit het korps. Om dat te kunnen wil ik van u weten wat voor effecten de bedreiging op u heeft gehad vlak na het incident, ongeveer 2 maanden na het incident en na een half jaar tot en jaar na het incident.

Alle informatie die u geeft wordt vertrouwelijk behandeld en geanonimiseerd. Graag zou ik dit interview op willen nemen op taperecorder, vindt u dat goed? De opnames worden na verwerking meteen gewist. U heeft het recht om ten alle tijde te stoppen met dit interview als u niet verder zou willen. Het gehele interview duurt ongeveer een uur. Heeft u tot zover vragen?

1. Persoonsgegevens

1.1 Wat is uw gezinssamenstelling?

1.2 Wat is uw functie binnen de Regiopolitie Groningen?

1.3 Hoe lang werkt u al bij de Regiopolitie Groningen?

2. De aard van de bedreiging

2.1 Ik heb de aangifte van de bedreiging waar u mee te maken heeft gehad gelezen in het BVH-systeem. Is dit bedreigingsincident het meest ingrijpend geweest in uw carrière bij de politie of is er andere bedreiging die nog meer impact hebben gehad? Kunt u het bedreigingsincident dat het meest ingrijpend is geweest voor u beschrijven?

2.2 Als u zou moeten aangeven hoe ingrijpend de bedreiging voor u is geweest uitgedrukt in een rapportcijfer, wat voor cijfer zou u dan geven? (1= het heeft me niks gedaan en 10= de bedreiging heeft me heel erg aangegrepen).

3. De invloed van de meest ingrijpende bedreiging op uw welzijn op korte- en lange termijn

3.1 Gezondheid

- Heeft deze bedreiging consequenties gehad voor uw gezondheid direct na het incident? (het ontstaan van psychische en lichamelijke klachten). Zo ja, welke?

- En langere tijd na het incident? Weet u nog hoe lang het geduurd heeft voordat deze klachten minder werden?

3.2 Zingeving

- Heeft deze bedreiging veranderingen veroorzaakt in hoe u tegen de wereld en andere mensen aankijkt? (zoals twijfel aan de goede intenties van anderen en twijfel over de zin van het leven) direct na het incident? Zo ja, welke, waarom en hoe?

- En langere tijd na het incident?

3.3 Sociaal psychologische weerbaarheid

- Heeft deze bedreiging veranderingen veroorzaakt in de mate van zelfrespect (het hebben van een positief beeld van jezelf) direct na het incident? Heeft het incident er bijvoorbeeld toe geleid dat u aan uzelf bent gaan twijfelen? Zo ja, waarom en hoe?

- En langere tijd na het incident?

3.4 Persoonlijke interesses

- Heeft deze bedreiging veranderingen veroorzaakt in de deelname aan vrijetijdsbestedingen/hobby's (in het teken van recreatie, individuele ontplooiing en/of maatschappelijke dienstbaarheid) direct na het incident? Zo ja, welke, waarom en hoe?

-En langere tijd na het incident?

3.5 Sociale contacten

- Heeft deze bedreiging veranderingen veroorzaakt in de omgang met betekenisvolle contacten (bijvoorbeeld veranderingen in relaties met gezin, familie, vrienden/vriendinnen, collega's, leidinggevende) direct na het incident? Zo ja, welke, waarom en hoe?

- En langere tijd na het incident?

3.6 Maatschappelijke positie

- Heeft deze bedreiging veranderingen veroorzaakt in het functioneren op het werk (denk aan vermijdend optreden van de politiefunctionaris of denk aan verminderde concentratie of ziekteverzuim bij de partner) direct na het incident? Zo ja, welke en waarom?

- Heeft deze bedreiging veranderingen veroorzaakt in uw inkomsten en uitgaven direct na het incident? (denk aan verminderde inkomsten door ziekteverzuim of aan kosten voor psychologische- en juridische hulp). Zo ja, welke, waarom en hoe?

-En langere tijd na het incident?

4. De invloed van de bedreiging op het welzijn van uw kind(eren) op korte- en lange termijn

4.1 Gezondheid

- Heeft deze bedreiging consequenties gehad voor de gezondheid van uw kind direct na het incident? (het ontstaan van psychische en lichamelijke klachten, bijvoorbeeld boosheid, misselijkheid of enge dromen). Zo ja, welke, waarom en hoe?

- En langere tijd na het incident?

4.2 Persoonlijke interesses

- Heeft deze bedreiging veranderingen veroorzaakt in de vrijetijdsbesteding (sporten, logeren bij vriendjes) van uw kind direct na het incident? Zo ja, welke, waarom en hoe?

- En langere tijd na het incident?

4.3 Maatschappelijke positie

- Heeft deze bedreiging veranderingen veroorzaakt in het functioneren op school direct na het incident? (bijvoorbeeld verminderde concentratie) Zo ja, welke, waarom en hoe?

- En langere tijd na het incident?

4.4 Sociale contacten

- Heeft deze bedreiging veranderingen veroorzaakt in de omgang met betekenisvolle contacten (bijvoorbeeld veranderingen in relaties binnen het gezin of met vriendjes en vriendinnetjes) direct na het incident? Zo ja, welke, waarom en hoe?

- En langere tijd na het incident?

4.5 Sociaal psychologische weerbaarheid

- Heeft deze bedreiging veranderingen veroorzaakt in de mate van zelfvertrouwen van het kind? (bijvoorbeeld schuldgevoel) direct na het incident? Zo ja, welke, waarom en hoe?

- En langere tijd na het incident?

4.6 Zingeving

- Heeft deze bedreiging veranderingen veroorzaakt in hoe uw kind tegen de wereld en andere mensen aankijkt? (zoals wantrouwiger naar vreemden) direct na het incident? Zo ja, welke, waarom en hoe?

- En langere tijd na het incident?

5. Omgangsstrategieën

5.1 Heeft u uw levensstijl (of de levensstijl van uw gezin) aangepast als gevolg van deze bedreiging? (Voorbeelden van aanpassingen in de levensstijl is het veranderen van uiterlijk, het installeren van een alarmsysteem, verhuizen, wisselen van functie en de deur niet meer uitgaan).

5.2 Past u op dit moment nog steeds uw levensstijl aan?

6. Behoeften

Uit de literatuur blijkt dat bij mensen die een traumatische gebeurtenis hebben meegemaakt drie soorten behoeften een grote rol spelen: cognitieve-, praktische- en emotionele behoeften. Cognitieve behoeften zijn de behoeften aan informatie en advies. Praktische behoeften zijn bijvoorbeeld hulp bij juridische zaken of behoeften aan beveiligingsmaatregelen. Emotionele behoeften zijn bijvoorbeeld behoeften aan erkenning, betrokkenheid en compassie.

6.1 Kunt u zich herinneren welke cognitieve behoeften belangrijk voor u waren direct na het incident? En langere tijd na het incident?

6.2 Kunt u zich herinneren welke praktische behoeften belangrijk voor u waren direct na het incident? En langere tijd na het incident?

6.3 Kunt u zich herinneren welke emotionele behoeften belangrijk voor u waren direct na het incident? En langere tijd na het incident?

6.4 kreeg u voldoende cognitieve, praktische en emotionele steun? Zo ja, van wie?

7. Het beleid van de Regiopolitie Groningen

De Regiopolitie Groningen heeft als doelstelling medewerkers die slachtoffer zijn geworden van agressie en geweld zo goed mogelijk ondersteuning, begeleiding, verwijzing en opvang te bieden.

7.1 Hoe heeft u deze ondersteuning, begeleiding, verwijzing en opvang destijds ervaren?

7.2 Was deze steun en opvang vanuit het korps voldoende?

7.3 U bent onlangs weer slachtoffer geworden van een incident met bedreiging. Vindt u dat er vergeleken met voorheen verandering is wat betreft ondersteuning, begeleiding, verwijzing en opvang door de organisatie?

7.4 Op welke gebieden kan de ondersteuning, begeleiding, verwijzing en opvang vanuit het korps volgens u op dit moment worden verbeterd? (denk aan cognitieve behoeften, emotionele behoeften en praktische behoeften).

8. Overig

Zijn er nog dingen die volgens u belangrijk zijn maar die niet ter sprake zijn gekomen?

Afsluiting

Hiermee zijn we aan het eind gekomen van het interview. Ik wil u hartelijk bedanken voor uw tijd en medewerking. Ik stuur u het uitgewerkte interview toe per e-mail. Zou u dit willen bekijken en eventueel willen aanvullen als er u nog iets te binnen schiet wat niet is besproken? De resultaten van het onderzoek zullen worden gepresenteerd in een eindrapport. Ik zal u dit rapport toesturen. Waarschijnlijk is het rapport half juli gereed.

Bijlage 3. Topiclijst partner

Introductie

In opdracht van de Regiopolitie Groningen doe ik een onderzoek naar de invloed van persoonlijke bedreigingen van een politiefunctionaris bij de Regiopolitie Groningen op het welzijn van de politieagent en zijn naasten. Het doel van dit onderzoek is aanbevelingen te doen voor passende ondersteuning, begeleiding, verwijzing en opvang vanuit het korps. Om dat te kunnen wil ik van u weten wat voor effecten de bedreiging op u heeft gehad vlak na het incident, ongeveer 2 maanden na het incident en na een half jaar tot en jaar na het incident.

Alle informatie die u geeft wordt vertrouwelijk behandeld en geanonimiseerd. Graag zou ik dit interview op willen nemen op taperecorder, vindt u dat goed? De opnames worden na verwerking meteen gewist. U hebt het recht om ten alle tijde te stoppen met dit interview als u niet verder zou willen. Het gehele interview duurt ongeveer een uur. Heeft u tot zover vragen?

1. Persoonsgegevens

1.1 Wat is uw gezinssamenstelling?

1.2 Wat uw opleiding/het beroep (functie)?

2. Aard van de bedreiging

2.1 Kunt u het bedreigingsincident dat uw partner heeft meegemaakt en dat het meest ingrijpend voor u is geweest beschrijven?

2.2 Als u zou moeten aangeven hoe ingrijpend de bedreiging voor u is geweest uitgedrukt in een rapportcijfer, wat voor cijfer zou u het dan geven? (1= het heeft me niks gedaan en 10= de bedreiging heeft me heel erg aangegrepen).

3. De invloed van de meest ingrijpende bedreiging op uw welzijn op korte- en lange termijn

3.1 Gezondheid

- Heeft deze bedreiging consequenties gehad voor uw gezondheid direct na het incident? (het ontstaan van psychische en lichamelijke klachten) Zo ja, welke waarom en hoe?

- En langere tijd na het incident?

3.2 Sociale contacten

- Heeft de bedreiging veranderingen veroorzaakt in de omgang met betekenisvolle contacten (bijvoorbeeld veranderingen in relaties met gezin, familie, vrienden/vriendinnen, collega's, leidinggevende)? Zo ja, welke, waarom en hoe?

- En langere tijd na het incident?

3.3 Sociaal psychologische weerbaarheid

- Heeft deze bedreiging veranderingen veroorzaakt in de mate van zelfrespect (het hebben van een positief beeld van jezelf) direct na het incident? Heeft het incident er bijvoorbeeld toe geleid dat u aan uzelf bent gaan twijfelen? Zo ja, waarom en hoe?

- En langere tijd na het incident?

3.4 Persoonlijke interesses

- Heeft deze bedreiging veranderingen veroorzaakt in de deelname aan vrijetijdsbestedingen/hobby's (in het teken van recreatie, individuele ontplooiing en/of maatschappelijke dienstbaarheid) direct na het incident? Zo ja, welke, waarom en hoe?

-En langere tijd na het incident?

3.5 Sociale contacten

- Heeft deze bedreiging veranderingen veroorzaakt in de omgang met betekenisvolle contacten (bijvoorbeeld veranderingen in relaties met gezin, familie, vrienden/vriendinnen, collega's, leidinggevende) direct na het incident? Zo ja, welke, waarom en hoe?

- En langere tijd na het incident?

3.6 Maatschappelijke positie

- Heeft deze bedreiging veranderingen veroorzaakt in het functioneren op het werk (denk aan vermijdend optreden van de politiefunctie of denk aan verminderde concentratie of ziekteverzuim bij de partner) direct na het incident? Zo ja, welke en waarom?

- Heeft deze bedreiging veranderingen veroorzaakt in uw inkomsten en uitgaven direct na het incident? (denk aan verminderde inkomsten door ziekteverzuim of aan kosten voor psychologische- en juridische hulp). Zo ja, welke, waarom en hoe?

-En langere tijd na het incident?

3.7 Aanpassen levensstijl

- Heeft u uw levensstijl (of de levensstijl van uw gezin) aangepast als gevolg van deze bedreiging? (Voorbeelden van aanpassingen in de levensstijl is het veranderen van uiterlijk, het installeren van een alarmsysteem, verhuizen, wisselen van functie en de deur niet meer uitgaan).

-Past u op dit moment nog steeds uw levensstijl aan?

4. De invloed van de bedreiging op het welzijn van uw kind(eren) op korte- en lange termijn

- Heeft de bedreiging invloed gehad op het welzijn van uw kinderen?

- Zo ja, is dat nog steeds zo? En waar uit dat zich in?

5. Behoeften

5.1 Kunt u zich herinneren welke cognitieve behoeften belangrijk voor u waren, los van de behoeften van uw partner, direct na het incident? En langere tijd na het incident?

5.2 Kunt u zich herinneren welke praktische behoeften belangrijk voor u waren, los van de behoeften van uw partner, direct na het incident? En langere tijd na het incident?

5.3 Kunt u zich herinneren welke emotionele behoeften belangrijk voor u waren, los van de behoeften van uw partner, direct na het incident? En langere tijd na het incident?

5.4 Wordt er binnen uw huishouden veel (genoeg) gesproken over ingrijpende incidenten?

5. Het beleid van de Regiopolitie Groningen

5.1 Zou u het prettig vinden als de Regiopolitie Groningen in hun begeleiding en opvang na geweldsincidenten extra aandacht zou besteden aan de achterban van de getroffen politiefunctienaris?

5.2 Zo ja, hoe kan de Regiopolitie Groningen dat het beste doen?

6. Overig

Zijn er nog dingen die volgens u belangrijk zijn maar die niet ter sprake zijn gekomen?

Afsluiting

Hiermee zijn we aan het eind gekomen van het interview. Ik wil u hartelijk bedanken voor uw tijd en medewerking. Ik stuur u het uitgewerkte interview toe per e-mail. Zou u dit willen bekijken en eventueel willen aanvullen als er u nog iets te binnen schiet wat niet is besproken? De resultaten van het onderzoek zullen worden gepresenteerd in een eindrapport. Ik zal u dit rapport toesturen. Waarschijnlijk is het rapport half juli gereed.

Bijlage 4. Codeboom politiefunctionarissen

Code System [1016]

- Basiseenheid [2]
- Gezinssamenstelling [14]
- Functie politie [15]
- Omgangsstrategie [14]
- Werkervaring [12]
- Hoe lang last [26]
- Incident zelf [0]
  - Ik heb er geen last van gehad [6]
  - Waarom dit incident zoveel impact had [37]
  - Cijfer [16]
  - Omschrijving van het incident [49]
  - Impact van het incident zelf [0]
    - Welzijn partner en kinderen [22]
    - Gezondheid [50]
      - PTSS/burn out [26]
    - Maatschappelijke positie [12]
      - Alerter/voorzichtiger [12]
      - Ontslag/veranderen van baan [16]
      - Hard optreden [3]
      - Ziek melden [9]
      - Mensen beter aanvoelen [3]
      - Vermijden [6]
      - Inkomsten en uitgaven [17]
    - Persoonlijke interesses [11]
      - Levensstijl aanpassen [13]
    - Sociaal psychologische weerbaarheid [12]
    - Zingeving [11]
    - Sociale contacten [19]
    - Contact met de dader/gevoel bij de dader [11]

Nasleep [0]

- Totale afhandeling algemeen (cijfer) [6]
- Beschrijving van de nasleep [0]
  - Aangifte/ dossier [13]
  - Verhoor/onderzoek [5]
  - Aanhouding/ voorlopige hechtenis [3]
  - Rechtszaak [6]
  - Vonnis [2]
  - Bang voor de dader vanwege de nasleep [1]
  - Schadevergoeding [12]
  - Hulpverlening/psychiatrie [3]

Emoties door de nasleep [12]

- Nasleep zorgt voor meer impact [16]

Behoeften [0]

- Behoeftte aan gerechtigheid [30]
  - Behoeftte dat er in hoger beroep wordt gegaan [2]
  - Geen beloftes doen die je niet na kan komen [20]
  - 'Hogerop' hulp gezocht [9]
  - Behoeftte aan kortere procedures [9]
  - Behoeftte dat er tegen het OM ingegaan wordt [5]
  - Behoeftte dat er aandacht komt voor geweld tegen politie [25]
  - Behoeftte dat een dader langer wordt vastgehouden [6]

- Behoeft dat professionals het verhoor doen [9]
- Zelf overal achteraan moeten [11]
- Behoeft aan gerechtigheid [2]
- Aangifte/dossier/vonnis kwijt [5]
- Aangifte volgende incident [6]
- Cognitieve behoeften [39]
  - Behoeft aan advies en informatie over (juridische) procedures [22]
  - Behoeft om op de hoogte gehouden te worden van de zaak [28]
- Emotionele behoeften [0]
  - Behoeft aan de juiste mensen voor emotionele steun [6]
  - Behoeft aan meer focus op emotionele steun [8]
  - Behoeft aan steun en betrokkenheid [5]
  - Heb ik niet nodig [6]
  - Algemene beoordeling emotionele steun [7]
  - Tijdens juridische handelingen meer empathie [6]
  - Behoeft dat er vaker op terug gekomen wordt (1) [11]
  - Behoeft dat een zaak serieus wordt opgepakt [12]
    - Behoeft aan meer aandacht voor 'lichte' zaken [2]
  - Emotionele steun door professionals [7]
  - Emotionele steun thuis [7]
  - Emotionele steun collega's [21]
  - Emotionele steun leidinggevende [38]
  - Verschillende mensen/maatwerk [11]
  - Actieve benadering gevraagd/ongevraagd [34]
  - Drempels [11]
  - Stoom afblazen [4]
- Praktische behoeften [0]
  - Behoeft aan vergoedingen [13]
  - Behoeft dat het systeem werkt [3]
  - Behoeft dat je meer tijd hebt om dit soort dingen te regelen [7]
  - Behoeft aan beschermende maatregelen [10]
  - Behoeft aan debriefing/opleiding [11]
  - Behoeft dat iemand helpt met de administratieve rompslomp [18]

Bijlage 5. Codeboom Partners

- Code System [395]
  - Functie [7]
  - Gezinssamenstelling [4]
    - Voordeel als je zelf ook bij de politie werkt [5]
  - Hoe lang last [9]
  - Hoe hij zou moeten handelen [2]
  - Impact incident zelf [0]
    - Omschrijving van het incident [17]
    - Waarom dit incident zoveel impact had [11]
    - Cijfer [8]
    - Impact van het incident [0]
      - Gezondheid [44]
      - Angst [0]
        - Angst dat de ander iets overkomt [15]
        - Ik probeer er niet aan te denken [2]
        - Moeilijk als hij nachtdienst heeft [4]
        - Angst dat de ander er niet bovenop komt [4]
        - Angst dat mij of de kinderen iets overkomt [13]
    - Maatschappelijke positie [12]
    - Zingeving [5]
    - Sociaal psychologische weerbaarheid [6]
    - Het welzijn van de kinderen [6]
    - Sociale contacten [17]
    - Persoonlijke interesses [11]
    - Aanpassen levensstijl [28]
  - Impact welzijn partner [0]
    - Als het niet goed met hem gaat heeft dat invloed op mij [6]
  - Behoeften [0]
    - Cognitieve behoeften [15]
      - Behoeftte aan advies hoe ik hem kan helpen [1]
    - Praktische behoeften [6]
    - Emotionele steun [0]
      - Emotionele steun politie [12]
      - Emotionele steun vrienden [3]
      - Emotionele steun thuis [6]
      - Emotionele steun collega's/chef [5]
      - Emotionele steun professionals [4]
      - Emotionele steun borg [13]
      - Emotionele steun andere partners [6]
      - Behoeftte samen naar therapeut te gaan [3]
  - Hoe het gaat met je partner [16]
    - Praten over emoties [18]
  - Betrokkenheid bij het korps [5]
    - Wanneer wel nazorg nodig is [14]
  - Nazorg voor je partner [0]
    - Opleiding [1]
    - Emotionele steun collega's [1]
    - Re-integratie [1]
    - Emotionele steun professionals [2]
    - Juridische afhandeling [4]
    - Emotionele steun leidinggevende [9]
    - Emotionele steun borg-team [3]
  - Tips voor de organisatie [1]